מוסף שבת
כ"ג תמוז תשע"ט 26/7/19
פלישראל

צעד גדול לקונספירציות

האם המשפט האלמותי "צעד קטן לאדם - צעד ענק לאנושות", נאמר על הירח או באולפני ענק סודיים שדימו נחיתה על הירח כדי להקדם את הסובייטים? • 50 שנה אחרי טיסת אפולו 11 שהנחיתה לראשונה את ניל ארמסטרונג, באז אולדרין ומייקל קולינס על אדמת הירח, האמריקאים ממשיכים לעסוק באינספור תיאוריות קונספירציה שמטילות ספק באשר לאחד מהרגעים ההיסטוריים שידע עולם המדע במאה האחרונה • יובל

לאפולו 11 | 10

עורים ועורכת

הרב זמיר כהן | הרב בן ציון נורדמן | דוד חכם
מרדכי רוט | הרב צוריאל קריספל | יצחק שינפלד
דוד רוזנטל | הרב אריאל למברג | שרה פכטר

הגאון הרב זמיר כהן שליט"א / ראש ישיבת היכל מאיר וראש ארגון הידברות

הצבת גדרים וגבולות

סמכות הורית • ילד שמותר לו יותר, מאושר יותר? • כללים בדרישות ובהצבת גבולות | מתי לסרב לילד? • מתי להרשות לילד? • הזהירות במילה: לא! • כאשר התברר שטעינו בסירוב לילד... • חשיבות שיתוף פעולה בין ההורים

סמכות הורית

אחת הסיבות לכישלון החינוך כיום, הוא עקרון השוויוניות בין הורים לילדים, ובין מורים לתלמידים. עקרון אשר גם מבלי לדבר עליו במפורש, נעשה מקובל בבתים רבים כאמת שאין לפקפק בה. ובפרט לאחר שפסיכולוגים רבים הבהילו את כולם בדבר הנזק שגישה חינוכית שונה עלולה לגרום לנפשם הרכה של הילדים.

למעשה, בעקבות ומשום עקרון זה, איבדו הורים ומורים רבים את סמכותם בעיני עצמם וממילא גם בעיני ילדיהם ותלמידיהם.

דרישת המסר החברי מהמורים הגיעה עד כדי אי עמידת התלמידים בפני המורים בכניסתם לכיתה, קריאה למורים בשמם הפרטי, וקבלת החלטות רק בשיתוף ובאישור התלמידים. וישנן משפחות שאפילו ההורים נקראים בשמם הפרטי...

ומה גרם לאימוץ גישה חדשה זו?

פסיכולוגים מכל רחבי העולם הגיעו למסקנה ששיטות החינוך המקובלות בדורות הקודמים, היו נוקשות, מדכאות וחסרות רגישות. ומשום כך הקצינו לצד האחר - כמצוי בדרך כלל במקרים כאלה, ודרשו שוויוניות מוחלטת לילדים.

כיום אנו רואים את התוצאות.

לאמיתו של דבר, גם אם צודקים הם באשר לתלונות כנגד הגישה החינוכית שהייתה לגיטימית ומקובלת בעולם, טעות חמורה בידם ביחס לשיטת החינוך היהודית-תורנית. בספרות התורנית הענפה הזהירו חכמי ישראל מהקצנה לאחד משני הקצוות, וסללו את שביל הזהב האמצעי אשר תוצאותיו המוצלחות הוכחו ומוכחות בעליל בבתים ובמוסדות החינוך הרבים אשר מחנכים על פיו.

ובל נטעה. היהדות טוענת שהורים וילדים שווים בערכם כבני אדם, ולכן הזהירה ש"יהי כבוד תלמידך חביב עליך כשלך" (אבות ד, יב) ואסרה לבזות ולהשפיל את הילד, ובוודאי שאסור להציק לו בדיבור או במכות או להתאכזר אליו. אבל היא מייעדת עבור ההורים והילדים תפקידים שונים, אשר שילובם יחד כראוי, יוצר שלימות נפלאה, ותוצאה חינוכית ברוכה.

לפיכך היא דורשת מההורים ומהמורים לחנך את הילד לכיבוד הורים, ככתוב (שמות כ, יב): "כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ", ולירא כבוד מהם, ככתוב (ויקרא יט, ג): "אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ". וכך גם לכבוד וליראת כבוד כלפי המורים, כאמור במשנה (אבות ד, יב): "...ומורא רבך כמורא שמים". וכתב המאירי (קידושין לב ע"ב): "כל שכתבנו בכבוד אב ואם ומוראו, כך הוא הדין בכבוד רבו. ולא עוד, אלא שחובתו יתירה על של אב. שזה הביאו לחיי העולם הזה, וזה מביאו לחיי העולם הבא". ומקור דבריו במשנה שבמסכת בבא מציעא (ב, יא): "אבדת אביו ואבדת רבו, של רבו קודמת. שאביו הביאו לעולם הזה, ורבו שלמדו חכמה מביאו לחיי העולם הבא".

ילד שמותר לו יותר, מאושר יותר?

ישנם הורים שמשום חולשת אופיים אינם מצליחים להציב בפני ילדיהם גבולות ודרישות צודקות, כמו: דרישה לישון בזמן, שלא להפריז באכילת ממתקים המזיקים לשיניים ולבריאות, להחזיר את המשחקים למקומם בסיום המשחק, לסדר את חדרם, ולסייע בעבודות הבית. וישנם הורים שדווקא משום היותם מבקשים את טובת ילדיהם, אינם מציבים בפניהם גבולות ואינם דורשים מהם דרישות.

אלה הראשונים, שאופיים מקשה עליהם להציב גבולות ולדרוש דרישות, יתחילו בעניין פעוט שקל לילד לעמוד בו, ויתאמנו בו לעמוד על שלהם בשקט אך בהחלטיות, עד שהילד יישם. ולאחר כמה תרגולים בדרישות דומות, יעברו לגדולות יותר, עד שהם והילד יתרגלו למשמעות של סמכות הורית מתוך החלטיות ברורה וחד משמעית, ועם זאת חביבה ולא תוקפנית.

ואילו האחרונים, מעניקים לילדים את כל מבוקשם ומניחים להם לעשות כטוב בעיניהם, משום שסבורים שילד שיש לו יותר ומותר לו יותר, גדל מאושר יותר.

אולם טועים הם טעות גדולה. אדם עשיר שאינו רואה שום אתגר ברכישת וילונות חדשים או מערכת סלון חדשה לביתו, הנאתו מרכישתם פגומה ואינה מתקרבת כלל להנאתו ולאושרו של המתפרנס מיגיע כפיו, לאחר שסוף סוף הגיעו חסכונותיו לסכום המאפשר לו להגשים את חלומו.

רבה הישיש של פנמה, הרב הצדיק ציון לוי זצ"ל, אמר פעם לכותב השורות שאין בידו לתאר את מידת ההנאה שהייתה לו ולחבריו בשנות ילדותו בירושלים העתיקה, בזמן השלטון הבריטי, בעת אכילת מלפפון לראשונה בכל שנה, לאחר שנה שלימה שהירק הזה לא היה בנמצא...

על הורה החפץ בטובת הילד לזכור, שגם אם מצבו הכלכלי המבוסס מאפשר לו להגשים במהירות כל משאלת לב של הילד, ולקחתו לטיול לכל מקום מעניין הקיים בעולם, אם באמת חפץ הוא בטובת הילד עליו להציב בלמים לנתינה, ולאפשר לו מרחב התמודדות עצמית מול ציפייה שאי אפשר להגשימה כעת, עמידה בפני גדרים וגבולות שאותם אין לעבור, נשיאה בעול ונטילת אחריות ומאמץ כדי להשיג את חפצו, שכן ילד הממצה בגיל צעיר כל סוג של הנאה וסיפוק, וחי ללא דרישות וגבולות, ניזוק בכפליים:

חסר הוא את הציפייה המהווה תנאי הכרחי לאושר ולסיפוק, וממילא מאבד טעם וריגוש בכל סוג של הנאה, אלא אם כן יפרוץ גדרים וגבולות קיצוניים.

ההרגל לקבל מיד את מבוקשו, ייצור בלבו ציפייה להתנהלות דומה בכל ימי חייו. אך כשיגדל וייצא לחיים, וייווכח לראות שהעולם בכללותו אינו מתנהל כך כלפיו, הוא יחיה חלילה בתסכול, במרירות ובכעס.

ואם לא די בנזק לילד עצמו, גם ההורים עצמם שביקשו כל כך להיטיב עמו, יגלו בסופו של דבר כי הם הניזוקים הגדולים והעיקריים. כי הנה בגיל ההתבגרות ואפילו מעט לפני גיל זה, הילד המפונק שקיבל הכל מתחיל לרדות בהם, לדרוש מהם דרישות מופרזות, וכשיסרבו יסבלו מהתפרצויות זעם ואפילו מאלימות מילולית או אחרת.

הורים טובי לב אלה היו סבורים שאם יתנו לילד את כל שעולה על דעתו, הוא יידע להעריך את אשר עשו למענו. אך מאמציהם למענו, הנעשים ללא איזון נכון כהכוונת התורה, פועלים הפוך. שהרי ילד שלא חונך לדחיית סיפוקים ולגבולות, ולא למד לטרוח ולתת מעצמו, עלול באופן וודאי לראות בהוריו סוג של כלי שכל תפקידו בעולם הוא למלא את משאלותיו. ואם אי פעם יסרבו לדרישותיו משום שהן כבר נעשו מופרזות, מבטו יתהפך עליהם לראותם כמי שמועלים בתפקידם ואפילו כאויבים, והוא יתחיל לרדות בהם ולהציק להם.

אולם ילד היודע עוד מהגיל הרך שההורים הם הסמכות הקובעת בבית, וישנם גבולות וגדרים שאותם אין לעבור, ועם זאת יודע כי אהוב הוא מאוד להוריו שיעשו הכל למענו, הוא מקבל מהם שפע תשומת לב חיובית, מילים אוהבות ורגש הבוקע מלב אוהב ומעריך, גדל ילד שמח, מאוזן ובריא בנפשו. לילד זה טוב עם עצמו, ולכולם טוב איתו.

על כל הורה ומחנך לדעת כלל גדול: מי שאינו יודע לומר "לא", אין ערך גם ל"כן" שהוא אומר. והסיבה פשוטה. כל אדם חש הערכה כלפי מי שמסכים למלא את בקשתו, והוא גם מכיר לו טובה על כך, רק כאשר הוא יודע שה"כן" בא מתוך בחירה, כשבידו היה להשיב גם ב"לא". אבל כאשר הוא קולט שההסכמה באה רק מתוך אי מסוגלות ופחד להשיב בסירוב, אמירת ה"כן" מתפרשת מיד כחולשה של המסכים, והיא יוצרת תחושת אכזבה ואפילו זלזול, כלפי משיב התשובה החיובית.

מצב זה, הנכון לא רק בין הורים לילדים, אלא גם בכל תקשורת בין אנושית, מעורר לא פעם בלב המשיב ב"כן", פליאה גדולה ותסכול עמוק: "הרי אני תמיד מסכים לכל בקשות הזולת, גם כאשר אינני מסוגל וגם כאשר איני מסכים באופן ענייני מבחינה ערכית לדרישותיו. כיצד יתכן שלמרות זאת לא מעריכים אותי ואפילו מזלזלים בי?!" והוא אינו מבין שלא 'למרות זאת', אלא 'בגלל זאת', לא מעריכים ואפילו מזלזלים.

שיקול דעת נבון ונכון בכל מקרה לגופו, והשבת תשובה חיובית או שלילית על פי שיקולים עניינים, משדרים לילד ולכל אדם עמדה של חוסן, וגורמים לזולת להתייחס ברצינות ובכבוד לסירוב, ולהתמלא ברגשות הערכה בעת הסכמה. בו בזמן שהורה הרגיל להשיב ב"כן" לכל בקשותיו של הילד משום פחדו מתגובת הילד או מכל סיבה אחרת, ואפילו במקרים בהם הילד עצמו מבין שההסכמה נוגדת את עמדתו האמיתית של ההורה, גורם לילד לפרש את ההסכמה כחולשה של ההורה מולו. והנזק עצום. הילד אינו מעריך את הסכמת הוריו לבקשתו - משום שההסכמה לא באה מבחירה, וגם לומד לזלזל בכל דרישה של ההורים ממנו. שהרי הם חלשים ממני...

ואם לא די בכך, ילד שמשום התנהגותו התוקפנית כלפי הוריו, רגיל לקבל מהם גם מה שלדעתם לא נכון לאפשר ולתת לו, עלול לקבל בלבו פחד נסתר מהעולם. שהרי אם ההורים החזקים האמורים להגן עלי מכל איומי העולם, אינם יכולים עלי, כיצד אני הקטן והחלש אתמודד מול כל העולם?

נלקח מספרו של הרב 'המדריך המלא לחינוך ילדים' - ניתן להשיג ברשת אור החיים או בהידברות שופס.

BSD גל אורכס

HUGGIES Diapers
freedomdry

פחות נפוח, יותר נוח

האגיס פרידום דריי, בעל טכנולוגיה מתקדמת עם
תעלות ספיגה המפחיתות את התנפחות החיתול,
מעניק לבייבי שלך נוחות ושלווה לאורך כל היום.

דוד רוזנטל / הכותב הוא אסטרטג, יועץ תקשורת ופובלציסט העוסק בנושאי כלכלה וחברה. לשאלות והערות: duzir1@gmail.com

ניצנים של משילות

התקשורת הופתעה השבוע כאשר שר המשפטים אמיר אוחנה הביא לסיום תפקידה של מנכ"לית משרד המשפטים אמי פלמור. המילה "הופתעה" איננה מדוייקת, כתבי השמאל סערו, געשו ורעשו על תעוזתו של שר בממשלה זמנית לנקוט בצעד שיחזק את השפעתו על המשרד. הספקולציות על הסיבה לצעד זה נפוצו, ואף אחד לא אמר את האמת הפשוטה – זה צעד לא רק לגיטימי, אלא פשוט מתבקש ודמוקרטי.

במדינה דמוקרטית נבחרי הציבור צריכים לקבל את אמונו של הציבור, כדי לשמש בתפקיד. ולאחר שקיבלו את התפקיד, אימת הציבור נתונה עליהם תמיד, שהרי הם צריכים את אמונו כדי לשמור על מקומם ולהיבחר מחדש. הפוליטיקאי יעשה הכל כדי להצליח בתפקידו, ולהראות לבוחר שהוא עושה דברו הנאמן. אך בניגוד לפוליטיקאי, פקידי הממשלה, ובמיוחד הבכירים, כמעט ואין עליהם שום פיקוח.

הפקידים לא מונו בידי הציבור, אלא בידי וועדה מקצועית. מרגע שמונו לתפקידם, הם הופכים למסמר בלי ראש. הם יכולים לבצע את תפקידם נאמנה, הם יכולים להתרשל, והם יכולים להיות בעלי אג'נדה פוליטית מאד רדיקלית וניגודית לדעת הקהל. הם יכולים הכל, הציבור לא יכול לבקר אותם, ולא יכול לפטר אותם.

הדרג הפקידותי הוא חשוב, יש לו את היידע המקצועי והניסיון בתחומי העיסוק של המשרד, אך בסוף חלק ניכר מההחלטות הן פוליטיות. הדרג הפוליטי צריך להתוות את הכיוון, והדרג המקצועי אמון על הביצוע היעיל שלו. הפקיד צריך ליישם את רצון הממונה, ואם לדעתו מדובר בטעות קשה או במדיניות לא נכונה עומדות בפניו שתי אפשרויות: להתפטר, או לממש את המדיניות של השר ולסתום את האף.

אך בישראל פשט נוהג אחר, הפקידים היכו שורשים בכיסאם, השרים התחלפו והפקידים נשארו. לא רק נשארו, אלא גם קבעו את האג'נדה, והתנגדו לכך שהשר ינחיל סדר יום שונה. התפיסה המקצועית כביכול הפכה למוחלטת ולשלטת. הדרג המקצועי הוא המחליט בכל, והשר מגיע רק לגזור את הסרט. וכך נוצרה נורמה מעוותת, שהשר צריך לזכות באמון הדרג הפקידותי, ולא להיפך. כלומר, נבחר הציבור שקיבל את אמון הציבור כדי לקדם תפיסת עולם מסויימת, מנוע מליישם אותה פשוט כי הפקידים שתחתיו חושבים אחרת מהציבור. יש לו אמון מהציבור, אך אין לו אמון מהפקיד.

רק דרג הפקידות הבכיר ממש, נחשב כמשרת אמון של נבחר הציבור. כלומר, שהשר יכול למנות אדם שהוא מעוניין (ושעומד בתנאי הסף לתפקיד, כמו ניסיון ניהולי והבנה בתחום), ולפטר את זה שהוא לא מעוניין בו. אין צורך בסיבה מהותית כמו אמון או אי אמון, אלא אפילו אם נוח לו לעבוד עם אדם מסויים ולא נוח לו לעבוד עם אדם אחר, די בזה.

שר המשפטים אמיר אוחנה שבר קונספציה רעה שהחלה להתקבע, הוא הביא לפיטורי מי שהוא לא היה שבע רצון ממנו, ומינה את מי שהוא מאמין שיכול לסייע לו לקדם את תפיסתו ואת סדר היום שהוא הבטיח לבוחר. כך צריכה להיראות משילות, זו הדרך של שר להצליח בתפקידו ולעמוד בציפיות של הבוחרים ממנו. וכן, היה ולאחר הבחירות יתחלף השר, יוכל גם השר החדש באותה לגיטימיות ובאותה הקלות, למנות את מי שנאמן עליו.

בהרבה מהמדינות הדמוקרטיות המתקדמות מקובל כי הדרג הפקידותי הבכיר מתחלף עם שינויי שלטון, זה לגיטימי ומתבקש. כך גם במדינת ישראל, כאשר נבחר הציבור מקבל את אמון הציבור, אז הדרג הפקידותי שתחתיו צריך לקבל את אמון השר, ולא להיפך. הפקידים צריכים להראות ולהוכיח שהם פועלים כדי לקדם את תפיסת העולם בה מחזיק השר, ואם אינם יכולים לכך – עליהם להגיש התפטרותם.

כתבי השמאל געשו, הם לא רגילים לכך שנבחר ציבור מימין באמת בא לממש מדיניות ימין. אצלם "דמוקרטיה" זה רק כאשר משמרים את הערכים ותפיסת העולם הנוחה להם, וזה "לא דמוקרטי" כאשר איש ימין מבצע את מה שהבטיח לבוחרים שלו. ושיעור טוב נתן שר המשפטים לתקשורת, על איך כן צריכה להיראות דמוקרטיה.

קליטת עלייה והשתלבות בחברה

מדינת ישראל משקיעה הון רב בקליטת עליה, במתן סל הטבות לכל עולה חדש כדי לסייע לו להשתלב במדינת ישראל. ולמרות זאת, רבים מהעולים מתקשים להשתלב, ובחלק מהמקרים גם הדור השני מתקשה מאד, ונחשב לאוכלוסיית רווחה. הסוגיה מדוברת לאחרונה בעקבות מחאת יוצאי אתיופיה, אך הגורם להצלחה או כישלון בשילוב וקליטה פשוט נעדר מן הדיון.

כהנחת יסוד, כל השתלבות היא קשה, וגם לוקחת זמן. בחלק גדול מהמקרים ההצלחה מגיעה רק בדור השני. אבל יש הבדל ברור בין הגירה מוצלחת, לכושלת. ובשיח הציבורי בארץ רווחות בעיקר טענות על קיפוח ואי שילוב, ואין מספיק ביטוי לדרכים היעילות להשתלבות.

היסטורית, יש דוגמאות מובהקות של הגירה מוצלחת, ויש דוגמאות להגירה כושלת, ומעניין להשוות ביניהם. דוגמה מאד בולטת להצלחה בהשתלבות של קבוצת מהגרים, זה היהודים שהיגרו לארצות הברית בסוף המאה ה-19. בתקופה של כ-40 שנה, היגרו כשנים וחצי מיליון יהודים ממזרח אירופה לארה"ב, ורק אחוזים בודדים ממנה חזרו לארצות המוצא כי לא הצליחו להשתלב. ההשתלבות הייתה קשה, יהודים אף פעם לא היו קבוצת מיעוט אהודה במיוחד, ואף אחד לא חיכה להם שם עם סל קליטה או תכניות מיוחדות לקליטת מהגרים. לא הייתה להם העדפה מתקנת, לא היו להם מלגות למוסדות לימוד, לא היה להם דיור ציבורי או סיוע בדיור. שום כלום. רובם המוחלט היו עניים מאד, והם עבדו "לצמוח מלמטה" ולרכוש את צרכי המחיה. הם עסקו בעבודות דחק מזדמנות, וניצלו כל הזדמנות כדי להתפרנס בעולם החדש. והשוק החופשי הפראי סיפק הזדמנויות כאלה למכביר. והנה כבר בדור השני והשלישי להגירה, היהודים בארה"ב נחשבים למאיון העליון מבין קבוצות האוכלוסייה בארה"ב.

לעומת זאת, בתקופה המקבילה אז, כמה עשרות אלפים מיהודי אירופה עלו לארץ ישראל, שהייתה תחת השלטון העותמאני (מה שמכונה העליה הראשונה, השניה והשלישית), אך כמחצית מהם חזרו בחזרה לארצות המוצא. פלשתינה העותמאנית הייתה מקום לא מאיר פנים, לא לעניין ולא לעשירים, בשעה שהשוק החופשי של ארה"ב סיפק הזדמנויות לעניים ביותר.

ובהשוואה למדינת ישראל היום, יש כאן מדינה מערבית מפותחת אשר מספקת הזדמנויות רבות, ובנוסף יש גם תקציבי רווחה נדיבים לעולים. ולמרות שהמדינה משקיעה הון רב בקליטת עליה לא כולם מצליחים להסתדר. העולים מארצות מפותחות, מדווחים על קשיים בתעסוקה, ירידה ברמת השכר לעומת ארץ המוצא, וקושי למצוא דיור ומוסדות חינוך. אמנם יש שנכנעים לקושי וחוזרים חזרה לארץ המוצא, אך רוב מוחלט מהעולים משתלב. הדור השני נחשב לישראלי לכל דבר.

העולים מהארצות הנחשלות, שם המצב קשה יותר חברתית וכלכלית, למרות כל התמיכות של המדינה בדיור, בחינוך ובתעסוקה, רבים מהם נחשבים לאוכלוסיית רווחה (ועדיין מצבם טוב לאין ערוך מארצות המוצא). הדור השני גם הוא מתקשה להשתלב ובמקרים רבים מדרדר לפשע. ניסיונות השילוב הממשלתיים הנדיבים נחשבים תמידית כ"לא מספיק" ופעם אחר פעם עולה הדרישה לסיוע נוסף.

כל העולים חווים קשיים, אך אלו שמגיעים מתוך כוונה להשתלב – מצליחים, בין אם הם מקבלים סיוע ובין בלעדיו. אלו שחיים בתפיסה שאחרים צריכים לקחת אחריות, מתקשים מאד. השלכת האחריות גורמת לכך שאנשים ישבו בבית בחוסר מעש, ויחכו ש"ישלבו אותם". שישלבו אותם בכל מקום בהתאם לחלקם היחסי באוכלוסייה, אחרת זו "גזענות". תפיסה זו של הסתמכות על המדינה או הסתמכות על אחרים, גורמת לכך שגם הדור הבא יתקשה להשתלב ויחשב גם הוא לאכולוסיית רווחה.

דבר לא יכול להחליף את המוטיבציה האישית, וכאשר יש אותה אז גם שוק חופשי פרוע ומנוכר הוא הזדמנות כבירה. ואם אין מוטיבציה אישית, אז גם תקציבי הרווחה הנדיבים ביותר, לא יועילו לשילוב. האחריות הגדולה של אזרחי המדינה היא תמיד לתת הזדמנות לאלה שמנסים להשתלב, והחברה הישראלית מאד פתוחה לכך ונחשבת למקבל.

לא משאירים אותך לדבר אל הקיר

במזרחי טפחות תמיד יש לך בן אדם בבנק לפנות אליו
וגם שירותים דיגיטליים מתקדמים

כל הדרכים ליצירת קשר עם הבנקאי שלך:

התכתבות ב-SMS | שיחה ישירה | פגישה בסניף | מייל לבנקאי | אתר הבנק | אפליקציה מתקדמת

מזרחי טפחות

התקשרו עכשיו 8860*

הרב בן ציון נורדמן

אוקראינה מתעוררת לחיים

שחרית בבית הכנסת הוותיק בקייב

●●●

בימים אלו אני שוהה בשליחות חינוכית באוקראינה. את המסע התחלנו בקייב העיר הגדולה. מוקדם לנו לסכם את המסע שכן הוא בעיצומו אבל תחושות ראשונות אבקש לחלוק עם קוראיי הנאמנים.

הדבר הראשון עמו נפגשנו בקייב, היא כמובן קבלת הפנים הקרירה והמאיימת בכניסה לאוקראינה. עיכבו את המשלחת שלנו ל"תשאול" ארוך ומייסר, ובכל רגע חששנו כי שולחים אותנו בחזרה הביתה.

לפי ההתנהלות המקומית, סביר מאוד להניח שהיו נוהגים עמנו כפי שנהגו עם משלחות אחרות שהגיעו באותו יום מישראל, כשהחזירו להם את הדרכונים בתוספת כרטיס טיסה בחזרה לישראל.

בחסדי שמים, אחרי טלפונים רציפים לישראל, מתוך התעקשות ודבקות במטרה והשליחות החשובה שלנו, ובמאמץ עילאי, הניחו לנו אנשי משמר הגבולות להמשיך בדרכינו.

אני חייב להודות ליוני משריקי עוזרו של שר הפנים הרב אריה דרעי ולחיים רבינוביץ עוזרו של סגן יו"ר הכנסת הרב ישראל אייכלר, שפעלו ללא לאות עד לשחרור כל בני הקבוצה ולאישור כניסה לאוקראינה.

על הכול חפפה סייעתא דשמיא מורגשת ומוחשית שליוותה אותנו בכל המסע עד הגיענו למקום מבטחים. אין אנו יודעים מה יעלה בגורלם של הקבוצות השונות שמבקרות בימים אלו באוקראינה והאם יוכלו להיכנס ללא חשש, אבל הגיע הזמן לתת את הדעת על כך שציר ישראל-אוקראינה תהיה פתוחה ומשוחררת.

זו בירוקרטיה מיותרת שמאיימת על הגעתם של המוני בית ישראל בכל שנה ושנה לקברות צדיקים. חרף זאת שאוקראינה רק הרוויחה מכך, גם כלכלית וגם מוראלית, נראה שהם מעדיפים לשמר בכל כוח את השנאה הישנה והעתיקה והמורשת האוקראינית הבזה לחיי יהודים ולתרבותם הנצחית.

●●●

אבל יש גם קרן אור באפילה האוקראינית. קרן אור שהפכה לאבוקה ולמדורה ענקית שמקיפה את כל המדינה. הראשונים היו חב"ד, להם זכות ראשונים ואבני היסוד רשומות על שמם ועל מסירות נפשם באותם ימים כשמסך הברזל עדיין לא הורם.

היום ב"ה רואים באוקראינה בכל מקום התעוררות לחיים, ולאו דוקא של חסידי חב"ד. בכל מקום בו הולכים פוגשים עוד קהילה רדומה מתעוררת ועוד פעילות יהודית מגוונת של שבטי ישראל, מכל הזרמים החוגים העדות והקהילות. יהודים רבים מוצאים כאן את שליחותם החינוכית ואת פועלם הרוחני ומקדישים את חייהם באהבה למען קידוש שם ה' בעולם.

הרב יעקב דב בלייך שפועל שנים רבות הוא רק דוגמא, וכמוהו הרב יוסף שפירו ועוד ועוד. אז גם אם קבלת הפנים לאוקראינה לא הייתה משהו מיוחד - קבלת הפנים של השלוחים והנציגים שעושים כבוד ליהדות וקידוש ה' - דווקא הייתה חמימה ומלבבת.

מה שקרה בשנים האחרונות - וכמובן צריך לזכור שוב את הראשונים שמסרו נפשם על כך – זה התעוררות הקהילות. כמו חוני המעגל שישן 70 שנה ומצא עולם חדש כשהתעורר, כמו כן אוקראינה היום לאחר נפילת מסך הברזל וחיי קומוניזם של כשבעים שנה, היא התעוררה לחיים חדשים. אורך זמן להתעורר מהתרדמת העמוקה בה היו שרויים אבל לאט לאט רואים כי עם ישראל חי.

נכון, יש כאלו שעושים זאת לצורך פרנסה ומסחר ומקימים שם חיי יהדות לכל דורש בתשלום, זכותם המלאה. ועדיין השליחות אותה הם עושים - קודש. התארחנו במלון שמזכיר יותר בית הארחה, וזכינו לשלוש ארוחות כשרות ומהדורות, מקווה מהודר, בית כנסת פעיל. בבית הכנסת הגדול בקייב יש מניין לתפילת ערבית בשעה 11 בלילה. הרגשתי כמעט כמו באיצקוביץ שבבני ברק...

המודל הזה של הענקת שרותי דת וכשרות ולהיות זמין לכל יהודי בכל מקום, הוא מודל מנצח, ויש כאן אמירה חזקה ומשמעותית, כי להעניק יהדות בארץ ישראל זה דבר אחד, ולהעניק יהדות במקום ארץ ושממה זה דבר שונה לגמרי, אחראי ומחייב.

בפרשה שלנו, פרשת מטות אנו קוראים על בני גד ובני ראובן שבאו אל משה רבינו עם רעיון: הם יישארו כאן למרגלות הירדן ולא יעברו את הירדן בדרך לארץ ישראל, כי יש כאן מרעה טוב לצאן ולבקר.

במשמעות העמוקה של פרשני המוסר, אחרי שמשה רבינו ע"ה העביר עליהם ביקורת – לפי דרגתם - על כך שהם מבקשים להישאר עם מקניהם בעבר הירדן ולא להיכנס עם אחיהם לארץ ישראל, והוא , והוא מציב להם תנאים, לאחר שהם ממלאים אותם והשתכנו בנחלתם, הם תיקנו את המקום הזה ששמו עבר הירדן. בכל מקום בעולם יש השראת קדושה, ויש מקומות שהיא מכוסה וצריך לגלות ולחשוף אותה. בני גד ובני ראובן קיימו למעשה שליחות לצאת גם מעבר לירדן ולרומם שם את מלכות ה' ולקדש את שמו הגדול בעולם.

אם רוצים לקיים מקום של קדושה, צריך להשתדל שיהיו במקום תנאי רווחה נאותים, ולכן בדקו וראו כי יש שם מרעה טוב והבינו כי המקום מתאים. זו התחושה שיש כיום באוקראינה המתעוררת של ימינו, רווחה גשמית ורוחנית יהודית חזקה ואיתנה מתמיד, אשר יש לנצלה לצרכים הרוחניים, לפעול שם תורה ויהדות, ולקדש שם שמים בעולם.

לא משאירים אותך לבד מול מענה אוטומטי

במזרחי טפחות תמיד יש לך בן אדם בבנק לפנות אליו וגם שירותים דיגיטליים מתקדמים

כל הדרכים ליצירת קשר עם הבנקאי שלך:

התכתבות ב-SMS | שיחה ישירה | פגישה בסניף | מייל לבנקאי | אתר הבנק | אפליקציה מתקדמת

מזרחי טפחות

התקשרו עכשיו 8860*

עו"ד יצחק שינפלד

איחודים זו הסיסמא

איחודים, זו הסיסמא המובילה. נותר שבוע להגשת הרשימות לכנסת ה-22. ערב ר"ח אב הבעל"ט. האיחוד הראשון שיצא אל הפועל: אורלי לוי וסיעת גשר שלא עברו את אחוז החסימה, אך קיבלו עשרות אלפי קולות, התאחדו עם מפלגת העבודה בראשות היו"ר החדש עמיר פרץ. לפרץ זו הצהרת כוונות ברורה והחלטית. לא לשמאל! כן למפלגה חברתית המאיימת להעביר קולות חדשים לגוש, מהימין הרך.

בטקס חנוכת מטה הבחירות יחד עם אורלי לוי-אבקסיס - אמר עמיר פרץ: "יכולתי לבחור להיות בשותפות גם עם מרצ וברק, אבל אז היינו מדברים על איך מצליחים לקחת אחד מהשני עוד כמה קולות. לא היינו מצליחים להוסיף ולהעביר קולות נוספים ומנדטים חדשים למחנה השמאל שאולי יהוו את האלטרנטיבה האידיאולוגית והאלקטורלית".

על אורלי לוי-אבקסיס המועמדת מס' 2 ברשימה המשותפת ומי שמיועדת להיות שרה, אמר פרץ: היא "מביאה עמה אג'נדה חברתית ברורה ומחויבות עמוקה לכלל האזרחים. זה אולי האיחוד הכי אופטימלי שהיינו יכולים לחפש".

במפלגת העבודה לא כולם מסכימים למהלך המפתיע. ח"כ סתיו שפיר שאיימה לפרוש ולחבור למרצ-ברק קיימה את איומיה ופרשה. ח"כ שמולי פרסם הודעת מחאה: מפלגת העבודה יקרה לי, אך יש לי מחלוקת מהותית עם הקו שנבחר עבורה ולכן אמשיך להיאבק כדי להחזירה למקום הנכון לה. הבחירות חשובות מדי וקיבלנו בהן מועד ב'. שריונים לבדם לא יביאו את הבשורה, רק חיבורים. כמו כן פגיעה אפשרית בוועידה הקרובה ברשימתנו המצוינת לכנסת רק תסב לה נזק, לא תועלת. שפיר כמו שמולי לא שלמים עם הקו החדש של פרץ. לדברי שמולי: "חיבור גדול הוא צו השעה. ניסיתי לקדמו בימים האחרונים במעשה ובשקט, לא בכותרות, מול כל ראשי המפלגות וגורמים נוספים ואם רוצים- ניתן עוד להשיגו. מחנה שנותר מפוצל לרסיסי מפלגות לוקח הימור מסוכן ומיותר על הסיכוי שלו לגדול ולנצח וגם על חיי המפלגה. לא אחראי להשלים עם המצב אלא לפעול לשינויו". ח"כ שמולי אישר שהוא נפגש עם אהוד ברק, פירוד הוא לא יעשה.

בשונה מח"כ שפיר ששברה את הכלים, ח"כ שמולי עוד לא. בוועידת המפלגה יהיה שמח. עמיר פרץ בגילו המתקדם ובמצב בריאותו לוקח הימור מחושב, הצלחה תביא אותו לזרקורים. כישלון יהיה טבעי, כמו כל היו"ר לפניו. על פרישת ח"כ סתיו שפיר, בעלת האג'נדה הסופר שמאלית, פרץ ממש לא יצטער. עמיר פרץ "זוכר" מפלגת עבודה בעלת גוון שונה לחלוטין.

החיבור הנוסף בגוש השמאל: ישראל דמוקרטית של אהוד ברק, עם מרצ בראשות היו"ר החדש ניצן הורוביץ. בפגישה לילית בין יו"ר מרצ, ניצן הורוביץ ליו"ר ישראל דמוקרטית, אהוד ברק, הושגו ההסכמות, נשבר הקרח והוכרז על איחוד השורות. אהוד-ברק הסכים לוותר על המקום הראשון לטובת ניצן הורוביץ, אדריכלית ההסכם סתיו שפיר תוצב במקום השני, אלוף במיל' יאיר גולן שלישי, ברק הציב עצמו במקום העשירי, אך מועמד לשר לכשיהיה. המחלוקות סביב הרכב הרשימה והמיקומים של החברים הפכו להיות משניים. חלק מחברי הרשימה המקורית של אהוד ברק, ברחו לו בסיטואציה החדשה.

נושא האג'נדה וזהות המפלגה החדשה, עדיין בבירור. במרצ דורשים לגבש זהות של מפלגת שמאל מובהקת, בשורת נושאים חברתיים וסוציאליים, במפלגתו של אהוד ברק עדיין מסתייגים נמרצות מחלקם. חלק מהמועמדים ברשימת אהוד ברק התבטאו כי לא יישארו איתו, באם ההסכם המסתמן הוא שיחתם, לטענתם, במסגרתו אנשי מרצ יקבלו יתרון. וכל כולו נועד להבטיח לברק כסא בממשלה.

בפגישה המדוברת נכחה גם ח"כ סתיו שפיר שפרשה רישמית מהעבודה. מאחר ויו"ר המפלגה עמיר פרץ סגר את הגולל לחיבורים, וביטל את האפשרות לאיחוד נוסף, בהתחייבות שנתן לאורלי לוי-אבקסיס ולפיה לא יהיו חיבורים נוספים. ח"כ שפיר עדיין מנסה להוביל לחיבור בשמאל בלעדי פרץ, כשהמטרה הראשונה כעת, להביא מספר חברי כנסת נוספים ממפלגת העבודה שיפלגו את הסיעה, יתמכו במהלך ויצטרפו ליוזמה לאיחוד בשמאל.

חברים מרכזיים במרצ שהתנגדו לאיחוד עם ברק, טענו שהסיפורים והגילויים החדשים על האיש ופועלו, לא מכבדים את מרצ ודרכה. מרצ עברה את אחוז החסימה רק בעזרת הקולות הערבים, אהוד ברק לא בדיוק אהוב המגזר הערבי. התנצלותו הפומבית על אירועי אוקטובר 2000, שבהם נהרגו 13 ערבים במהומות הסוערות, שזכו לתואר 'אינתיפאדת אוקטובר', מעוררת גיחוך ועוררה פרץ נוסף של ביקורת ושנאה לברק רוה"מ דאז, בכלי התקשורת הערביים. רק החשש מלראות את אחוז החסימה מלמטה, מאלץ את מרצ לחשוב על החיבור המפתיע.

התומכים במהלך האיחוד שדעתם הכריעה, מציינים את העובדה שברק יוצב רק במקום העשירי, לא יובלט במערכת הבחירות, כתנאי סף שמאפשר את האיחוד. לברק האיחוד מהווה סולם נוח לרדת מהאולימפוס, לפני הכישלון שהסתמן.

אהוד ברק שהסקרים לא מאירים לו פנים כלל ועיקר בהליכה עצמאית, מוכן להתבזות בכדי להיות שותף זוטר בממשלה הבאה. מי שטען לכתר הראשות! ציפה ש'בלגנצ' יפנו לו את המקום הראשון בהוקרה, הציע רוטציה מראש עם בני גנץ, כשהוא ברק הראשון, מסכים לעמוד במקום העשירי של רשימת השמאל הבדלני, קרוב מאד לשמאל פוסט-ציוני. "הקנאה והתאווה והכבוד מוציאים את האדם מהעולם". המשנה באבות כאילו נכתבה במיוחד לברק, "זקני עמי הארצות דעתם מיטפשת עליהם".

במפלגת העבודה מברכים על האיחוד בשמאל. הבידול הרעיוני של מפלגת השמאל החדשה מייצב את העבודה במרכז ויכול להחזיר מצביעים רבים שפרשו, הביתה. ח"כ סתיו שפיר הייתה סרח עודף במפלגה והרחיקה מצביעים פוטנציאלים. באם מירב מיכאלי המזוהה עם שמאל קיצוני תפרוש אחרי שפיר, המהלך של עמיר פרץ יושלם. המבחן יהיה בקלפי.

איחוד שכן נסגר בשמאל הקיצוני, הרשימה המשותפת. ברקע הירידה בכמות המנדטים והדרישה הגוברת לאחדות במגזר הערבי, סיכמו הסיעות הערביות על איחוד הרשימה המשותפת כבעבר. יו"ר חד"ש, איימן עודה, צפוי לשוב לראש הרשימה, ח"כ אחמד טיבי ישובץ במקום השני. מפתח השיבוצים והמיקומים ייעשה על פי הבחירות האחרונות. ח"כ עודה: "נילחם למען הזכויות של החברה הערבית בישראל". הפיצול במחנה הערבי גרם לפיחות משמעותי בכוחם המשותף. ישנם שטוענים בבירור, שהפילוג גרם לכך, שבקלפיות תהיה השגחה יתירה של מפלגה על רעותה! התוצאה, גם לי וגם לך לא, עשרות אלפי קולות ערביים 'נעלמו'. המחזות של חבילות ת.ז. שנחתמות במרוכז ע"י המזכיר והיו"ר, צומצמו משמעותית. חיבור כלל ערבי, יאפשר ל'כולם' לגנוב ביחד, לקופה המשותפת. התוצאה כדאית לכל אחד מיחידי השותפות.

גם בימין נראים סימני אחדות. בעת הצורך רוה"מ יתערב. באיחוד מפלגות הימין של סמוטריץ והרב רפי פרץ טוענים, שאחת מנקודות המחלוקת במו"מ מול הימין החדש נוגעת לחלוקת התפקידים למחרת הבחירות. לטענת איחוד מפלגות הימין, אחת מדרישות הימין החדש, שלנפתלי בנט יובטח תפקיד השר הבכיר. באיחוד מפלגות הימין מתנגדים לכך נמרצות מאחר וזה יבוא על חשבון תפקידי השרים של פרץ או סמוטריץ'. מנגד בימין החדש טוענים שמדובר בטענה שקרית ושהם כלל לא מעוניינים לעסוק בשלב זה בנושא התפקידים, אלא רק בשאלת חלוקת הרשימה לכנסת. בימין החדש דורשים שהרשימה תחולק באופן הבא - 50% לימין החדש ו-50% לאיחוד מפלגות הימין. זאת בניגוד להצעתו של השר בצלאל סמוטריץ' לפיה הימין החדש יזכה לשליש מהמקומות, הבית היהודי בשליש והאיחוד הלאומי בשליש. עדיין לא הגענו לדרישות 'עוצמה יהודית' של איתמר בן-גביר והחברים.

בעוצמה יהודית התייחסו למצב הנתון ומתחו ביקורת קשה על העימותים בגוש הימין סביב הבכורה. איתמר בן גביר: הדבר נראה כמו תחרות בין הצדדים מי יעשה צעד מטופש יותר. "לצערי יש גורמים בימין, אגב זו לא איילת שקד אלא דווקא הצד השני, שכן נוטים לענייני אגו ומיקומים. הם לא מבינים שההבדל בין הכניסה של 'עוצמה יהודית' לחיבור שכזה, לבין ללכת בלי מפלגת עוצמה יהודית לבחירות, יכולה להביא לעליית ממשלת שמאל".

בתשובה לשאלה, מי מונע בעצם את כניסתכם לגוש המסתמן, בנט ושקד שהתרחקו ממכם, או דווקא הרב רפי פרץ וסמוטריץ' דוחקים אתכם החוצה? ענב בן גביר: "היו לי שיחות רבות עם איילת ואני אומר את זה בצורה מפורשת, למרות המחלוקות האידיאולוגיות שלנו, והן קיימות, איילת שקד מעריכה ויודעת את הכוח של עוצמה יהודית ורוצה אותה בגוש. איתמר בן גביר נשאל, אז איזה מקום באמת אתה רוצה? איילת שקד, רפי פרץ ואז איתמר בן גביר? ענה בן גביר: "לא אני אמרתי את זה. אם איילת ונפתלי נכנסים לגוש, אני אפילו מוכן לזוז צעד אחד אחורה, אבל אני כן אומר בצורה מפורשת שאנחנו צריכים להיות בצמרת הרשימה. זה לא סוד שראש הממשלה מסתכל בסקרים על הפופולאריות שלנו, וכולם מודעים לאהדה הציבורית כלפינו. כרגע אנחנו עובדים על כל החיבורים, כל האופציות פתוחות. אני אומר דבר פשוט. ברגע שיש בלוק טכני הדבר הרבה יותר קל. אם היית אומר לי ללכת עם בנט באותה מפלגה, הייתי מסרב, אנחנו לא רואים דברים עין בעין". יהיה שיתוף פעולה, תהיה הרמוניה, אבל כל מפלגה שומרת על הזהות שלה על הייחודיות שלה. אני מקווה שהשכל הישר יגבר, אבל אם לא, אנחנו עובדים על כל התרחישים ועל כל החיבורים ועל כל הכיוונים, שתהיה עוצמה בכנסת ישראל". לעוצמה יהודית גוש מצביעים קבוע ותומך, שהולך אחריה בכל מצב. האם זה 70.000 מצביעים נחושים כדברי מרזל ובן-גביר, או רק 30.000 מצביעים כדברי אחרים? ברור שזה נתח משמעותי וחשוב שאסור לימין לאבדו.

בסוף השכל הישר והלחצים מלשכת רוה"מ יגברו. הימין יתחבר לרשימה אחת או ימין דתי וימין חילוני, הטעם הרע יישאר. העתיד לוט בערפל. האם נתניהו יערוך את משתה המנדטים המסורתי של הימים האחרונים, או סיסמה חדשה: 'הצביעו ימין' והשאירו את הקולות בגוש?

כשר למהדרין
בד"צ "בית יוסף"
בשרי

ווקאווי בסר במבצע מקפיץ!

4 מוקפצים ו-4 ראשונות

ב-199 ש"ח בלבד!

ניתן להזמין אירועים פרטיים ועסקיים, תפריט מגוון, לא רק אסייתי

wok A WAY

ווק אווי ב.ס.ר 3 | מצדה 9, בני ברק
משלוחים: 11:00-18:00
wokaway.co.il 03-9469929
WOK A WAY WOK_A_WAY

"כאן לראשונה הניחו אנשים מכ

באנו לשלום בשם

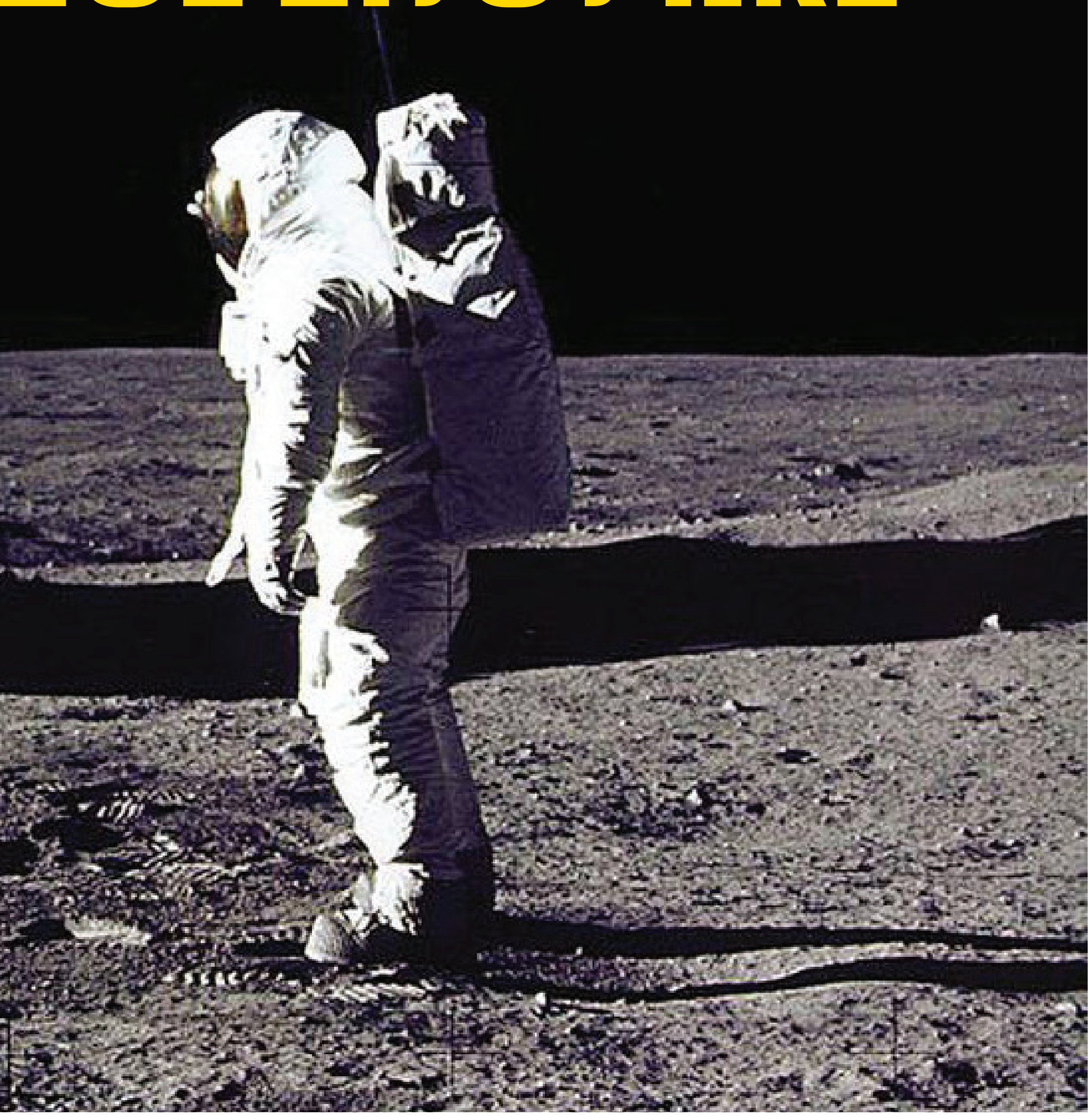

דור הארץ את כף רגלם על הירח.
כל המין האנושי"

האם המשפט האלמותי "צעד קטן לאדם - צעד ענק לאנושות", נאמר על הירח או באולפני ענק סודיים שדימו נחיתה על הירח כדי להקדם את הסובייטים?
• 50 שנה אחרי טיסת אפולו 11 שהנחיתה לראשונה את ניל ארמסטרונג, באז אולדרין ומייקל קולינס על אדמת הירח, האמריקאים ממשיכים לעסוק באינספור תיאוריות קונספירציה שמטילות ספק באשר לאחד מהרגעים ההיסטוריים שידע עולם המדע במאה האחרונה • יובל לאפולו 11

|| אשר ויטמן ||

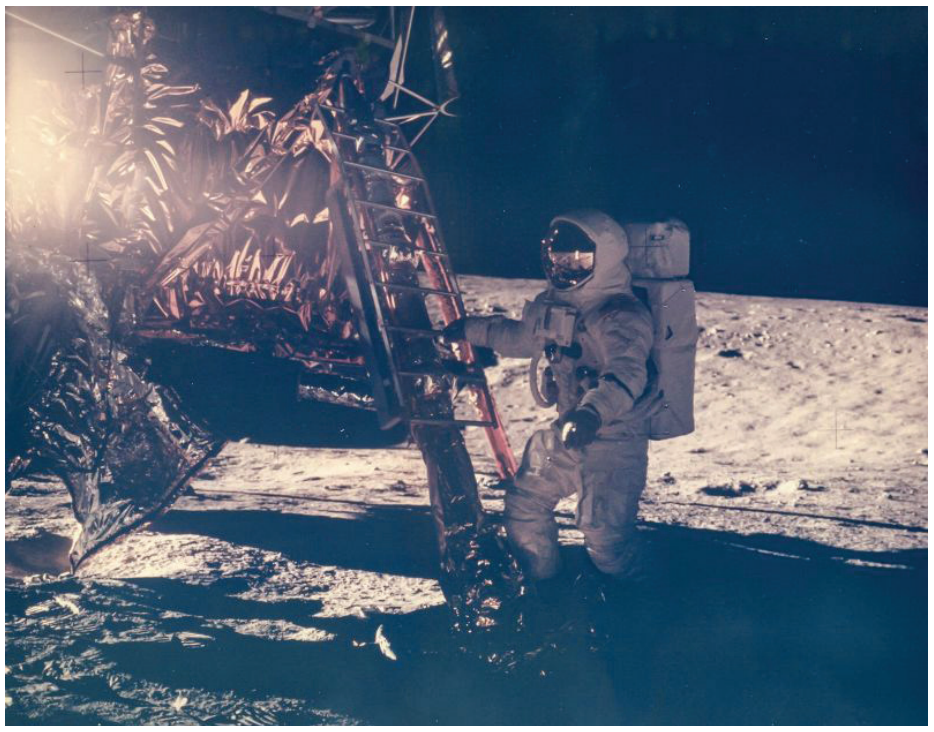

האסטרונאוט אלן בין בצעדיו הראשונים על הירח, משימת אפולו 12 נובמבר 1969. קרדיט NASA

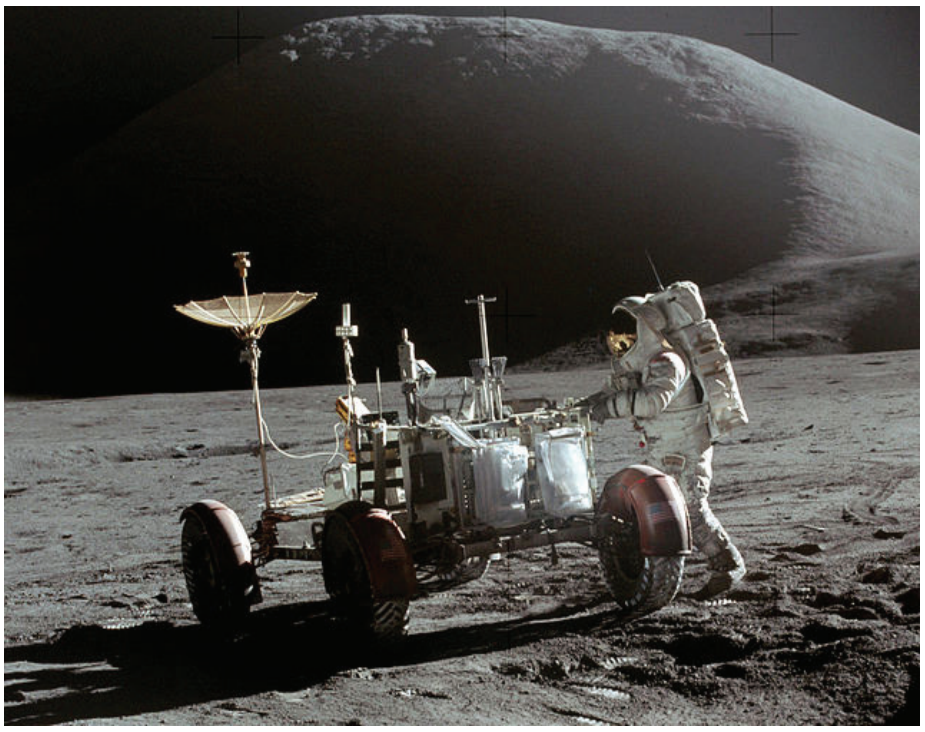

ג׳ים ארווין לצד רכב הירח במשימת אפולו 15. קרדיט NASA

ב 20 ביולי 1969 בשעה 16:18 שעון מזרח ארצות הברית, נחתה אפולו 11 בהנחתת ״איגל״ על קרקע הירח, כשבמנועה נותר דלק לכ-20 שניות טיסה בלבד. ניל ארמסטרונג דיווח:

יוסטון, כאן בסיס השלווה. העיט נחת.

כמה שעות אחר כך, בשעה 22:56 אותו יום, ירד ארמסטרונג בסולם מן הנחתת, וכשהניח רגל אחת שלו על קרקע הירח, הכריז:

״זהו צעד קטן לאדם - קפיצה גדולה לאנושות״.

זמן קצר לאחר מכן הצטרף אליו אולדרין. מול מצלמה ששידרה את תמונותיהם בשידור חי למיליוני צופים בכדור הארץ, הם ביצעו את משימותיהם.

עם עזיבתם את הירח השאיר הצוות באתר הנחיתה לוח זיכרון ובו הכתובת:

כאן לראשונה הניחו אנשים מכדור הארץ את כף רגלם על הירח. יולי 1969 לספירה. באנו לשלום בשם כל המין האנושי.

משימת אפולו 11 שוגרה ב־16 ביולי 1969. החללית נכנסה למסלול סביב כדור הארץ, ולאחר הקפה וחצי הופעל שוב מנוע השלב השלישי והחללית יצאה לנתיב יירוט אל הירח. זמן קצר לאחר מכן הופרד תא הפיקוד והשירות מן השלב השלישי, הופנה ב-180° לאחור, והתחבר חרטום אל חרטום עם נחתת הירח. זו נשלפה מהמתאם בו אוחסנה, והשלב השלישי, אשר סיים את תפקידו, שוגר למסלול שמשי. ב־19 ביולי נכנסה החללית למסלול ירחי. כעבור 24 שעות במסלול, נפרדה הנחתת מתא הפיקוד כשניל ארמסטרונג ובאז אולדרין בתוכה, כהכנה לנחיתה. במהלך הגישה לנחיתה כמעט קרס מחשב ההנחיה מעומס יתר, ובמרכז הבקרה שקלו לבטל את הנחיתה ולהורות לאסטרונאוטים לשוב ולהתחבר לתא הפיקוד. פתרון לבעיה זו הוצע על ידי מהנדס בשם סטפן ביילס, לפיו מוטב כי נתוני המחשב ישודרו לכדור הארץ בלבד, ואיש הקשר צ׳ארלס דיוק ידווחם לנחתת ברציפות. הניסיון עלה יפה והנחתת המשיכה בדרכה אל הירח. כעבור זמן קצר התקשה ארמסטרונג למצוא מקום ראוי לנחיתה, והדלק בנחתת הירח הלך ואזל, אולם לאחר כמה שעות דיווח שהעיט נחת.

עד כאן הכל ברור. לכאורה.

אולם אנשים רבים ומומחים בתחומם כמו גם מדעני חלל ברחבי העולם, מטילים עד היום ספק רב וצל כבד על אמינותו של הנחתת האדם הראשון על הירח וטוענים כי לא מדובר במשהו אחר מאשר זיוף חמור. המדענים מסבירים את התנגדותם לנחיתה זו ומסתמכים על כל מיני קונספירציות כאלו ואחרות, אך ברור שהמניעים שלהם גלויה לעין כל: לפגוע ביוקרתו של ארצות הברית שהצליחה לראשונה בתולדות האנושות להצעיד אדם חי על הירח.

המתח של אנשי מרכז הבקרה בדקה הגורלית לקראת הנחיתה, שכמעט והתרחשה בשדה סלעים.

תיאוריה 1: אין כוכבים בירח

למעשה פיסת ההוכחה הראשונה שמציעים תומכי התיאוריה היא העדרם של כוכבים מהתמונות שצילמו האסטרונאוטים של מבצעי אפולו. זה נכון. כמעט כל תמונה שצולמה ממסלול סביב הירח ומפני השטח של הירח הראתה שמים כהים לחלוטין ריקים לגמרי מכוכבים. אם לירח אין אטמוספירה, טוענים הקושרים, השמים היו צריכים להיות מלאים בכוכבים.

אולם הסופר פיל פלייט, מנסה להפריך אשמת הכוכבים שלא נראו בתמונות ששודרו מהירח. והתשובה לכך: לא נכון. על פני השטח של הירח המצלמות הכילו סרט במהירות איטית שגם תוכננו לחשיפה באור שמש בהיר – ולפיכך בחשיפה כזו, של חלקיק שניה, גם הכוכבים הבהירים ביותר – החיוורים פי 100 אלף מהירח המלא כפי שהוא נראה מכדור הארץ ופי 10 מיליון יותר חוורים מהשמש – לא ייראו, ויהיה צורך בהרבה שניות חשיפה כדי לראות אותם. חשיפה כזו היתה גורמת לשריפת התמונות של האסטרונאוטים, החלליות והירח עצמו. תמונה בחשיפה טובה המצולמת בצד המואר של הירח – בדיוק כמו זו שבה כדור הארץ תופס חלק גדול מהפריים – לא תקלוט אפילו כוכב אחד. למעשה קשה לתעד בתמונה אחת, באותה רמה של חשיפה לאור, עצם גדול ובהיר מאוד, כמו פני הירח או כדור הארץ הנראה ברקע, ועצם קטן ועמום מאוד, כמו הכוכבים המרוחקים.

יתרה מכך, האסטרונאוטים צילמו תמונות בהם נראים כוכבים. באפולו 16, לדוגמה, השתמש ג׳ון יאנג בטלסקופ אולטרה-סגול קטן והציב אותתו בצילו של תא הנחיתה כדי לצלם כוכבים וגלקסיות רחוקים. וכן בכמה משימות אפולו צילמו האסטרונאוטים חסרי המזל שנשארו בתא שהקיף את הירח, וחלפו על צד הלילה שלו, כמה כוכבים וכן את העטרה החיוורת של השמש תוך שימוש בסרטים מהירים מאוד ובחשיפות ארוכות.

תיאוריה 2: אזור 51

אזור 51 הוא שטח צבאי סגור הנמצא בחלקה הדרומי של מדינת נבדה שבארצות הברית. הבסיס משמש לפיתוח וניסוי כלי טיס צבאיים סודיים. שמו של אזור 51 נקשר גם לתאוריות קונספירציה של אנשים רבים שטוענים כי המקום מלא ועמוס בחייזרים. האזור 51 עלה לכותרות עקב תקרית רוזוול, אירוע שבו, כך נטען, התרסק עב״ם ליד העיירה רוזוול שבניו מקסיקו, ארצות הברית, ב-8 ביולי 1947. על פי הטענה, חולצו מן העב״ם שהתרסק בסמוך לעיירה גופות של חוצנים ופריטים אחרים שמקורם בטכנולוגיה חוצנית. בפועל ה׳צלחת המעופפת׳ שהבחינו התושבים היה משרידי כדור פורח ממיזם סודי ונסיוני של צבא ארצות הברית: פרויקט מוגול. שבוצע באזור 51 על אדמת

חילוץ אנשי צוות אפולו 11 מתוך תא הנחיתה קרדיט נאסא

התמונה האיקונית שצילם ניל ארמסטרונג את באז אלדרין במשימה הראשונה לירח אפולו 11.
קרדיט NASA

אמריקה.

תומכי תאוריית הקשר המאמינים כי הנחיתה של אפולו 11 ב־20 ביולי 1969, והמשימות שבאו בעקבותיה, לא התרחשו, אלא בוימו על כדור הארץ, סבורים כי הנחיתה הוסרטה באזור 51 שמראהו מזכיר את נוף הירח. בשידור של הנחיתה נשמע קולו של ניל ארמסטרונג אומר כי פני השטח מזכירים את הקרקע המדברית. תצלומים של אזור 51 שצולמו על ידי לוויני ריגול רוסים מראים כי פני השטח דומים מאוד. התאוריה זכתה לפופולריות בזכות כמה סצינות בתקשורת העולמית, שהעלו רעיונות דומים.

תיאוריה 3: רצון לחסוך בכסף.

אחד מהמתנגדים לנחיתה מסביר את עובדת תיקצובו של נאס״א בתקופה ההיא לפני 50 שנה. מתוך התקציב הכולל קיבלה נאס״א את התקציב הגדול ביותר אי פעם במונחים ריאליים – 4.5% מהתקציב הפדרלי כולו: 5.9 מיליארד דולר. כלומר, כ- 43 מיליארד דולר של היום, המהווים 1.5% מתקציב של 3.9 טריליון דולר. לשם השוואה, בשנת 2015 עומד תקציב נאס״א על 17.46 מיליארד דולרים ״בלבד״, והוא צפוי לעלות בהדרגה ולהגיע ל-18.17 מיליארד בשנת 2019. הוא מסביר כי בפועל לא היה ביכולתה של נאס״א לבצע את המשימה, ולכן הקדישה סכומי עתק לתשלום שוחד לשותפים לקשר.

תיאוריה 4: הימנעות מסיכון.

אחד מהטענות הם כי לא יכול להיות שנאס״א לקחה על עצמה סיכון חיים בקנה מידה כל כך גדול. הטכנולוגיה הפרימיטיבית של הימים ההם, ככל שהם היו מתקדמים, אולם לכדי התקדמות של נחיתת אדם על הירח לא הגיעו, ולכן העדיפו לביים את הנחיתה ולהימנע מסיכון מיותר, ולנחות במקום מדומה.

תיאוריה 5: הישג פוליטי

התאוריה גורסת כי מטרת ההטעיה הייתה השגת הישג פוליטי והסברתי לארצות הברית, ובלימת התקדמותה של ברית המועצות בחלל. שכן עם נחיתת אמריקה על הירח, לפי התאוריה, ויתרה ברית המועצות על פרויקט הנחיתה שלה.

תיאוריה 6: אבנים מהירח

העדויות הטובות ביותר לכך שבני האדם הגיעו לירח,

זריחת כדור הארץ על הירח כפי שנראתה מהחללית אפולו 11.

זמן קצר לאחר מכן הופרד תא הפיקוד והשירות מן השלב השלישי, הופנה ב-180° לאחור, והתחבר חרטום אל חרטום עם נחתת הירח. זו נשלפה מהמתאם בו אוחסנה, והשלב השלישי, אשר סיים את תפקידו, שוגר למסלול שמשי. ב־19 ביולי נכנסה החללית למסלול ירחי. כעבור 24 שעות במסלול, נפרדה הנחתת מתא הפיקוד כשניל ארמסטרונג ובאז אולדרין בתוכה, כהכנה לנחיתה

הוא אחד המוזיאונים שבהם נמצאים האבנים. כ-381 ק״ג

משגר הסטורן 5 נושא עליו את אפולו 11 המשגר נישא על ידי מתקן אדיר מימדים אל כן השיגור. קרדיט NASA

משגר הסטורן 5 עליו מורכבת החללית. קרדיט nasa

הנשיא ניקסון מבקר את צוות אפולו 11 במתקן הבידוד על סיפון ספינת החילוץ הורנט מימין, אולדרין קולינס וארמסטרונג. קרדיט NASA

של סלעים ואדמה הובאו בידי האסטרונאוטים לכדור הארץ. אלפי מדענים ברחבי העולם שחקרו את דוגמיות אפולו מסכימים: הם לא הגיעו מכדור הארץ. זה מה שבטוח.

שלא כמו הסלעים על כדור הארץ, דוגמאות הירח חסרים לחלוטין מים, אפילו בתוך המבנים הגבישיים שלהם. ההרכב הכימי שלהם, במיוחד היחס בין ברזל למגנזיום, מפריד אותם מכל סלע שמקורו בכדור הארץ. הם גם עתיקים באופן קיצוני, כמה מהם עתיקים כמו מערכת השמש עצמה. יתכן, וזה יותר חשוב, כי פני השטח שלהם מראים את ההשפעה של הפגזות מיקרו מטאורים שנעו במהירות גבוהה וכן חלקיקים תת אטומיים מרוח השמש – אף אחד מהם לא מגיע לכדור הארץ בזכות מסך האטמוספירה המגן עלינו. כל הדברים הללו נהרסו בסלעים שעפו מן הירח ונחתו על כדור הארץ כמטאוריטים ירחיים. החום העצום שנוצר בשל מעברם במהירות גבוהה באטמוספירה היה מוחק כל תוואי של פני השטח. דוגמיות אפולו היו חייבים להגיע בעדינות מן הירח ולמעשה היתה זו שליחות מדלת לדלת.

תיאוריה 7: אולדרין לא הודה בנחיתה

ב-2002 שבה התיאוריה לכותרות, כשאחד החסידים הבולטים שלה, בארט סיברל, התעמת עם האסטרונאוט באז אולדרין בבית מלון בבוורלי הילס.

האסטרונאוט אדווין "באז" אולדרין בן ה-72 שייך למיעוט נבחר של אנשים שלמעשה הלכו על הירח. ביום שני, לאחר שזה הפתיע אותו מחוץ למלון בבוורלי הילס, דחף לפניו ספר תנ"ך מספר פעמים ודרש ממנו להישבע שאכן הלך על הירח, כך דיווחה משטרת בוורלי הילס. ותקף אותו שטוען שהנחיתות על הירח היו לא פחות מהונאה.

ברט סיברל, בן 37 אמר כי הוא מתכוון להגיש תלונה נגד האסטרונאוט ולתבוע ממנו פיצויים, אולם, גארי גילמונד ממשטרת בברלי הילס אמר כי נסיבות התקיפה עדיין נחקרות. אולדרין טוען שנאלץ להגן על עצמו ועל בתו החורגת לאחר שסיברל נטפל אליהם מחוץ למלון, חסם את דרכו והטיח בפניו ספר תנ"ך מספר פעמים תוך כדי צעקות.

סיברל טוען שניסה לראיין את אולדרין לסרט העוסק בזיוף הנחיתות על הירח ושניסה להשיג ממנו הצהרה בשבועה בנושא, כפי שניסה להשיג משישה אסטרונאוטים נוספים, אך ללא הצלחה. חברה יפנית צילמה במלון סרט על המהימנות של הנחיתות על הירח, ומהמשטרה נמסר שאולדרין הגיע אל המלון כדי להתראיין לסרט היפני ולאחר שנודע לו נושא הראיון, עזב את המקום. סיברל מודה שהגיע בהפתעה עם צוות צילום משלו, ושלא תיאם מראש את הראיון עם אולדרין.

סיברל צילם בעבר סרט קצר שנקרא "דבר מצחיק קרה בדרך לירח", המאשים את סוכנות החלל האמריקנית בזיוף הנחיתות על הירח. דובר נאס"א אמר כי בסוכנות החלל רוכשים כבוד רב לאולדרין אף כי אינו נמצא עימם בקשרי עבודה כיום, וכי הנחיתות על הירח קרו במציאות.

תיאוריה 8: הדגל

אחת מהטענות המרכזיות והמובנות בפי העם, היה העובדה כי דגל ארצות הברית שהונח על אדמת הירח נצפה בתיעוד: מתנופף באוויר. דבר שלא התאים לדעה הרווחת כי על הירח לא קיים כח משיכה, וכן אוויר איכותי לנשימה והיאך קרה הדבר שדגל ארצות הברית התנופף ברוח?

ההסבר לטענה בדבר הדגל המתנופף פשוט אף יותר.

תהלוכת ניצחון לאסטרונאוטים הראשונים שנחתו על הירח בתכנית אפולו 1 גיל ארמטרונג באז אולדרין מייקל קולינס

שלא כמו הסלעים על כדור הארץ, דוגמאות הירח חסרים לחלוטין מים, אפילו בתוך המבנים הגבישיים שלהם. ההרכב הכימי שלהם, במיוחד היחס בין ברזל למגנזיום, מפריד אותם מכל סלע שמקורו בכדור הארץ. הם גם עתיקים באופן קיצוני, כמה מהם עתיקים כמו מערכת השמש עצמה. יתכן, וזה יותר חשוב, כי פני השטח שלהם מראים את ההשפעה של הפגזות מיקרו מטאורים שנעו במהירות גבוהה וכן חלקיקים תת אטומיים מרוח השמש - אף אחד מהם לא מגיע לכדור הארץ בזכות מסך האטמוספירה המגן עלינו

מימד

Unilever

לא זז בלי אקס!

השחור שומר עליך רענן

עם לבן אתה מוגן

מגן עליך מזיעה עד 48 שעות

AXE

FIND YOUR MAGIC

משגר הסטורן 5 ועליו אפולו 11 בדרך לנחיתה ראשונה של אדם על הירח !

האסטרונאוטים נאלצו לסובב את מוט הדגל כדי לנעוץ אותו בקרקע הירח, והסיבוב – ולא תנועת אוויר כלשהי – הביא להתנופפות הבד. התנופפות כזו על כדור הארץ היתה נפסקת לאחר זמן קצר בגלל החיכוך עם האוויר, ואולם בתנאים על הירח המשיך הדגל להתנופף מעצמו.

תיאוריה 9: סימני עקבות

טענה נוספת טוענים השוללים את תיאוריית הקשרהיא העובדה שסימני עקבות של האסטרונאוטים לא נמחו גם כאשר רכב החלל דרך עליהם, מה שמחזק את הטענה על סרט מבוים היטיב. התשובה לכך היא שעוצמת המנוע היתה נמוכה יחסית – כזו הדרושה לאזן את הרכב על פני הירח – ולכן פעולתו הביאה לפיזור סנטימטרים בודדים של אבק רק מתחת לרכב עצמו, ולא מחתה את סימני נעלי האסטרונאוטים.

תיאוריה 10: הדוח שנעלם, והמבקר שנהרג

נתון מעניין נוסף נרשם, כאשר תומאס רונלד בארון שהיה מבקר איכות של נאס״א, העיד בפני ועדה אמריקאית של הקונגרס על הליקויים שבתוכנית אפולו, וטען כי קיבל איומים על חייו, למרבה האירוניה ולשמחת המערערים על הנחיתה, תומאס נהרג ביחד עם אשתו ובתו החורגת על פסי רכבת שפגעה ברכבם. הדו״ח בן 500 העמודים שעמד להגיש נעלם ולא נמצא עד היום.

עשרה אסטרונאוטים שהיוו 15% מכלל האסטרונאוטים של נאס״א נהרגו בתאונות אימונים. מה שהעלה את החשש שנאס״א לא הצליחה בסופו של דבר להביא לנחיתת אדם על הירח מחוסר כח אדם וכשירותם.

כמו כן העלו חסידי התיאוריות טענה מדוע מחקו נאס״א את כל קלטות המקור של אירוע היסטורי ויקר זה, לפני שנחקרו על ידי גורמים מחוץ לנאס״א? התשובה לכך היא כי הסרטים של הצילום אוחסנו. במהלך שנות ה־70 וה־80, כאשר נאס״א סבלה ממחסור בסלילים של קלטות, היא עשתה שימוש חוזר בכ־200 אלף סלילים שחלקם הכילו את ההקלטות החשובות, מתוך מחשבה שאלו מכילות אך ורק נתונים ולא תיעודים.

אחד מהשאלות הכי נפוצות היה כיצד צילמו את ארמסטרונג נוחת על הירח מחוץ לתא הנחיתה אם אף אחד עוד לא דרך על הירח לפניו (כלומר, לא היה מי שיצלם אותו מבחוץ).

התשובה לכך היא שהתמונה צולמה על ידי מצלמת טלוויזיה שהחלה לפעול באופן אוטומטי כשארמסטרונג שלף מגירת ציוד נישא מרכב הנחיתה הירחי, בטרם ירד לפני הירח. והיא זאת שצילמה אותו.

מתמונות הירח נראה רקע זהה באתרים שונים שאמורים להיות מרוחקים קילומטרים זה מזה, אולם בתמונות ששודרו מהירח הם נראות קרובות זו לזו.

התשובה לכך היא כי השוואת הפרלקסה שמתבטאת בתזוזה היחסית של הגבעות המרוחקות מוכיחה שאכן התמונות צולמו במרחק של קילומטרים זה מזה. מכיוון שעל הירח אין אטמוספירה, מה שנראה בתמונות כגבעות קטנות וקרובות, הם למעשה הרים גבוהים במרחק של 10–20 ק״מ.

והנה עוד משהו שבטח שאלתם לעצמכם: מדוע לא הועף אבק לאחר המראתם בחזרה של רכבי הנחיתה, אם זה נמצא בשפע באזורי הנחיתה?

ההסבר לכך היא שהאבק סביב רכבי הנחיתה נקרא רגוליט, ומקורו במטאוריטים. עומקה של שכבת האבק באזור הנחיתה של אפולו 11 היה כמה סנטימטרים. אילו הייתה אטמוספירה היינו מצפים להעפה של האבק גם במרחק של עשרות מטרים בשל ההפרעות שיוצר החומר שנפלט מהטיל. ואולם בתנאי הירח, הועף רק האבק שנמצא מידית מתחת למנוע. מאותה הסיבה גם לא נמחקו עקבות נעלי האסטרונאוטים.

יוג׳ין סרנן נוהג על גבי רכב הנדידה הירחי במהלך משימת אפולו 17 על הירח 11 בדצמבר 1972. מקור נאסא

מעטפת ביטוח של אפולו 11, חתומה ומתוארכת ל-16 ביולי 1969. קרדיט Collectors Weekly

תמונה נדירה של אלן בין ממשימת אפולו 12 חוקר את אוקיינוס הסערות הים הירחי הגדול ביותר. קרדיט NASA

מודול הירח - החלק התחתון משמש לנחיתה והעליון לחזרה

כדור הארץ כפי שצילם אותו באז אולדרין משאנב אפולו 11

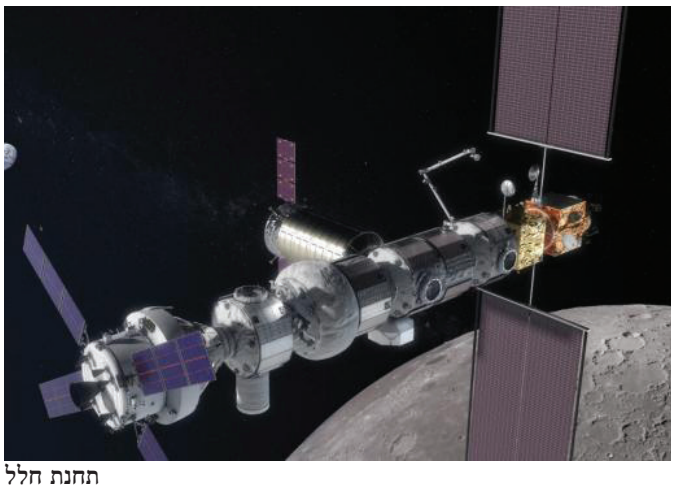

תחנת חלל

תגובת נאס"א

לאחר שנים של גיבוש תאוריית קשר בגין זיוף נחיתת אפולו 11 על הירח, כמו גם סקרי דעת הקהל שפעלו לרעתו של ארצות הברית המצביעים על כך שבין 5 ל – 10% מהאמריקאים לא נותנים אמון בגרסה הרשמית של האירועים. בבריטניה, סקר של YouGov בשנת 2012 מצא כי 12% מהבריטים האמינו בתיאוריית הקונספירציה. סקר שנערך לאחרונה מצא כי 20% מהאיטלקים מאמינים כי הנחיתות על הירח היו מתיחה, ואילו סקר שנערך בשנת 2018 ברוסיה העלה את המספר ל – 57%, דבר שאינו מפתיע לאור הפופולריות של תיאוריות קונספירציה אנטי-מערביות ברוסיה.

לאור כל זאת החליטה נאס"א לצאת נגד אותה קונספירציה. מבקרי נאס"א טוענים כי התאוריה מגלה שיפוט לקוי וחוסר ביטחון. כדי להפיץ את מתקפת הנגד שלה, נאס"א שכרה את שירותיו של סופר המדע ג'ים אוברג תמורת שכר של 15 אלף דולרים.

"היה קשה יותר לזייף את כל העניין מלעשות אותו", כותבים אנשי נאס"א באתר האינטרנט של הסוכנות, ופונים להפריך את הטענות המרכזיות של מכחישי הנחיתה, אולם בסופו של דבר נגנז הספר.

נאס"א מביאה גם הוכחות חיוביות לנחיתה על הירח ובראשן הסלעים הייחודיים במשקל 381 קילוגרם שהביאו עמם האסטרונאוטים לכדור הארץ. נוסף לכך, רוסיה, סין, מזרח גרמניה ואויבות אחרות של ארצות הברית בתקופת המלחמה הקרה עקבו מקרוב אחר משימות החלל שלה, ויכלו לבדוק אם אותות הרדיו מאפולו אכן הגיעו מכיוון הירח. אף לא אחת מהן הטילה ספק בהישג האמריקאי. "כשאפילו האויב שלך מכיר בהישגיך – זה די משכנע!" טוענים בנאס"א. כמו כן, הציבו האסטרונאוטים של אפולו 11 על פני הירח מערכת מחזירי אור המיועדים להחזרת אור לייזר. באמצעות מערכת זו, במדידות שנערכו מאז נמצא קצב התרחקות הירח הממוצע מכדור הארץ.

בחזרה לירח?

מאז שנבחר לתפקיד, נשיא ארה"ב דונלד טראמפ ונציגי ממשלו מרבים לדבר על חזרה לירח, בין היתר על רקע הערכות שסין, שהנחיתה בחודש שעבר חללית בלתי-מאוישת בצד הרחוק של הירח, מתכוונת להנחית טייקונאוט על הירח עד 2030. בדצמבר 2017, טראמפ חתם על צו נשיאותי המורה לנאס"א לחזור לירח. אולם בפועל, נאס"א המשיכה להתקדם בתוכנית ממשל אובמה לבניית תחנת חלל בינלאומית סמוך לירח, שתאפשר שינוע ושיגור קלים יותר של מסעות מאוישים למאדים בעשור השלישי של המאה ה-21.

כעת, ההצהרות והחתימות החגיגיות מקבלות תוקף מעשי בהודעת נאס"א. ההודעה מפרטת את הצרכים הטכניים של הנחתת המאוישת, הנקראת במסמך "מערכת נחיתה מאוישת", אשר "תבסס פעם נוספת את העליונות האמריקנית על הירח וסביבו. נאס"א מתכננת לפתח סדרה של משימות, בסדר עולה של מורכבות, אל פני השטח של הירח, תוך הסתמכות על שותפותיה המסחריות, על מנת לחזק את המנהיגות האמריקנית" – לשון ההודעה.

ויש סלעים שאי אפשר להביא לכדור הארץ. אסטרונאוט אפולו 16 ג'ון יאנג עומד בצל סלע ענק שנקרא סלע הצל. קרדיט נאסא

כמה נתונים שלא ידעתם סביב אפולו 11

1. מה היה שכרם של האסטרונאוטים של אפולו 11?

ניל ארמסטרונג, באז אולדרין ומייקל קולינס סיכנו את חייהם בהרפתקה הגדולה בתולדות האדם, אבל הם עשו זאת תמורת השכר הרגיל של עובדי מדינה.

כן, אסטרונאוטים הם עובדי מדינה, וכמו כל סוכן CIA או מורה לאנגלית באוהיו – הם משתכרים לפי טבלת משרתי הציבור הפדרלית האמריקאית. כמו בישראל, שכר עובדי המדינה נקבע לפי משתנים כמו ותק, דרגה צבאית ותארים אקדמיים. ארמסטרונג, הבכיר מבין השלושה, השתכר 27,401 דולר לשנה. אולדרין, קולונל (אלוף משנה) בחיל האוויר האמריקאי, השתכר 18,622 דולר לשנה. ומייקל קולינס, לוטננט (סֶגֶן) בחיל האוויר, השתכר 17,147 דולר בשנה.

זה אומנם לא מעט (שכרו החודשי של ארמסטרונג שווה ערך ל-56,000 שקל ברוטו בימינו), אבל זה גם לא הרבה במיוחד: ארה"ב השקיעה כמעט 24 מיליארד דולר כדי שארמסטרונג יתהלך על הירח במשך שעתיים וארבעים דקות, ובזמן הזה הוא הרוויח 33 דולר לשעה.

למעשה, הבירוקרטיה האמריקאית הגיעה גם לירח, וארמסטרונג, אולדרין וקולינס זכו לתוספת שכר יומית על השהייה בירח – אותה תוספת שכר שטייס רגיל בכדור הארץ מקבל עבור שהייה מחוץ לבסיס: 8 דולר ליום. וגם מתוספת אש"ל צנועה זו ניכתה המדינה את סעיף המגורים, שכן האסטרונאוטים ישנו בחללית.

2. איזה ביטוח חיים עשה ארמסטרונג על הטיסה לירח?

במשכורת הצנועה שהרוויחו, ולנוכח הסכנות שארבו להם בירח, האסטרונאוטים של אפולו 11 לא יכלו לרכוש לעצמם ביטוח חיים. אי לכך ארמסטרונג חשב על פתרון יצירתי לבעיה: "מעטפות ביטוח". לפני שיצאו לירח, ארמסטרונג, אולדרין וקולינס חתמו על כמה מאות מעטפות דואר חגיגיות שהדואר האמריקאי הנפיק לרגל המאורע. השלושה הפקידו את המעטפות החתומות בידי חברם אל בישוף, וביום השיגור ניגש בישוף לסניף הדואר במרכז החלל קנדי והחתים את המעטפות בחותמת סניף הדואר המקומי. האסטרונאוטים הניחו שאם יקרה אסון, המעטפות החתומות והמתוארכות יימכרו בהרבה כסף ויספקו כך מעין ביטוח חיים למשפחותיהם. צוותי אפולו 12, 13, 14, 15 ו-16 חזרו על התרגיל וחתמו אף הם על מעטפות דואר חגיגיות, שהוחתמו ביום השיגור או ביום הנחיתה על הירח.

3. מדוע נשלחו האסטרונאוטים של אפולו 11 לבידוד?

היום ברור לנו שהירח חסר חיים לחלוטין, אבל זאת חוכמה בדיעבד – ידע שרכשנו מניתוח דוגמיות הירח שהביאו עימם האסטרונאוטים של משימות אפולו 11–17, ולא נמצאה בהם כל עדות לחומרים אורגניים בסלעי הירח בעבר או בהווה.

ב-1969, לעומת זאת, האפשרות שיש חיים על הירח עדיין עמדה על סדר היום של הקהילה המדעית. משימות מאוישות ורובוטיות קודמות לירח הראו בבירור שעל הירח אין ציוויליזציה מפותחת כפי שחשבו במאה ה-19, אבל מה לגבי חיידקים או וירוסים? בנאס"א חששו מאוד מזיהום ביולוגי של כדור הארץ בנגיפים או חיידקים ירחיים.

לכן, הצוללנים שחילצו את ארמסטרונג, אולדרין וקולינס מלב ים לא מיד הושיטו להם יד – הם הושיטו להם לפני הכול חליפות בידוד ביולוגיות. תא הפיקוד קולומביה נשטף בחומר חיטוי (פולידין), והאסטרונאוטים עצמם נשטפו בנתרן תת-כלורי, המשמש לחיטוי. רק אז הועלו האסטרונאוטים למסוקים, ואלה נשאו אותם לספינת החילוץ הורנט.

אבל גם על ההורנט לא הסתיים מסעם של האסטרונאוטים. חברי צוות אפולו 11 נשלחו לבידוד של 21 יום, תחילה במתקן נייד מיוחד שחיכה להם על סיפון ההורנט והוטס לאחר מכן – ובתוכו האסטרונאוטים – למרכז החלל ביוסטון. לחץ האוויר בתוך המתקן היה נמוך מלחץ האוויר בחוץ, ועל כן חיידקים שבתוכו לא יכלו לצאת ממנו ולהתפשט בחוץ. במתקן היו יחידות מגורים לאסטרונאוטים וציוד תקשורת ששימש את אותם לקשר עם משפחותיהם, עם עיתונאים ועם נשיא ארצות הברית ריצ'רד ניקסון, שבא לביקור. אגב, ארמסטרונג, אולדרין וקולינס לא היו לבד בבידוד: את המתקן הם חלקו עם רופא צמוד ועם מהנדס, שתפקידו היה לפקח על המתקן. במתקן הקבוע ביוסטון שהה צוות רפואי, טבחים ואנשי שירות שונים – כולם התנדבו להיחשף לסכנת הדבקה. כולם גם חגגו לארמסטרונג את יום הולדתו, שחל במהלך השהייה בבידוד.

החל משלהי חורבן בית המקדש השני הגיע לרומא גל גדול של כמאה אלף שבויים יהודים, מה שגרם לצניחת מחירים בשוק העבדים. בימים אלה של אבל על החורבן - הרב אמיתי סרמונטה יהודי איטלקי שורשי, המחלק את זמנו בין ירושלים לרומא, משרטט לנו את מפת הקהילה היהודית העתיקה - לא אשכנזים ולא ספרדים, קהילה מאוחדת של יהודים ותיקים לצד יהודי טריפולי שהגיעו לאחר 67' ותרמו מבחינה רוחנית לקהילה הוותיקה • על מנהרות קבורה יהודיות עתיקות שהתגלו זה עתה וטרם נחשפו לציבור, ועל שורשיה של משפחת סרמונטה שהתגלו כצאצאי שבט בנימין

מחורבן לתקומה

|| איילה אבן האזל ||

רב אמיתי סרמונטה דמות של יהודי חרדי שמחלק את זמנו בין ישראל ובין רומא היהודית שם עוסק בקירוב הקהילה היהודית המקומית שאט אט מתחברת לשורשיה ומעורר את הזיקה הדתית של הצעירים.

"למעשה הורי עלו ב54 מאיטליה ודברו איטלקית בבית, ואני גדלתי במדרשית נועם בפרדס חנה ואחר כך עברתי לישיבת "איתרי". בשנת 2007 נסעתי לאיטליה במסגרת תפקידי ושפרתי את השפה." כך חושף בפנינו הרב סרמונטה כיצד החל לעסוק בפעילות הקודש של הפצת התורה דווקא בעיר רומא על גדות נהר הטיבר.

אביו של הרב סרמונטה הוא פרופסור יוסף סרמונטה מהאוניברסיטה העברית שאף כתב לא מעט מאמרים באיטלקית. "למעשה אמי מוצאה ממשפחה מכובדת מאד מצפון איטליה, אביה היה שופט בבית משפט עליון בתקופה שאחרי מלחמת העולם השנייה ואבי לעומת זאת, הגיע ממשפחה יחסית פשוטה של בעלי חנות לממכר דיסקית. אני שנתי את הדרך. אך המשפחה המורחבת הם חובשי כיפות סרוגות, גדלנו כולנו בארץ ישראל, בבני עקיבא. "

לא ספרדים ולא אשכנזים - מהו נוסח התפילה הייחודי של יהודי רומא?

"יהדות רומא – מורכבת משתי קהילות: יהודים שהתגלגלו לאיטליה לאחר חורבן בית שני, אשר משמרים מסורת ייחודית בת אלפיים שנה. נוסח התפילה האיטלקי דומה מאד לנוסח האשכנזי עם שינויים קלים: עלינו לשבח נאמר לפני שיר של יום, ברוך שאמר נאמר לפני הודו, אך הניגונים דומים לספרדים. כיום ישנם שני בתי כנסיות מרכזיים עם נוסח יהודי רומא.

"קהילה נוספת מאוחרת היא קהילת ה"ספניולים" – שהגיעו לאחר גרוש ספרד. כיום אין הבדלי מנטליות בין הקהילות. לפני שלושים שנה היו שני בתי הכנסת ברומא אטלינו או ספניולו, כיום המצב שונה. יהדות רומא היום מורכבות מיותר קהלים ומונה 15,000 יהודים כאשר החלוקה הינה,

10,000 יהודים רומנים, ו5,000 יהודים שהגיעו מלוב. הקהילה היהודית הלובית באיטליה התפתחה בשנת 67 , כשפרצה מלחמת ששת הימים המלך האיטלקי הגן על היהודים במשך חודש ימים מפני ההמון הפרוע, לאחר מכן נתן להם רשות לעזוב.

"היות שלוב הייתה מושבה איטלקית, היהודים שנאלצו לעזוב את לוב, הגיעו כולם לתחנת ביניים לאיטליה ומשם חלק גדול עלו לישראל.

"היהודים יוצאי לוב התחילו מאפס – אומנם הם הגיעו לרומא עם מזוודה אחת או שניים ו20 לירות סטרלינג, המעט שהותר להם להוציא מתחומי לוב, אך הקהילה היהודית ברומא הוותיקה התגייסה וכך גם ארגון הג'וינט שנרתם לעזרה. במשך השנים, במיוחד בשנות ה-70 וה-80 היהודים הטריפוליטאים פתחו לבד חנויות ועסקים, הצליחו מאד והתבססו עד אשר עלו על היהודים הוותיקים.

"כיום ברומא ברחוב המרכזי ישנם קרוב ל-80% חנויות של יהודים, ללא השוואה למספר היהודים היחסי בקרב האוכלוסייה. ביום כיפור המסחר משותק והרחוב הראשי נותר כמעט שמם. לכן אם תשאל איטלקי נוכרי כמה יהודים יש באיטליה, הוא ישיב ללא היסוס כחצי מיליון יהודים. עד כדי כך ההשפעה של היהודים מותירה רושם גודל.

"הקהילה היהודית הוותיקה ברומא בפרט ובאיטליה בכלל הייתה רחוקה מהיהדות, ושמירת ההלכה הייתה רופפת ביותר. בבית הכנסת בעיצומה של השבת היה גוי שמנגן באורגן, לא היה שום אפשרות להשיג יין כשר כי פשוט לא הייתה דרישה. היו הולכים בשבת לבית קפה ומשלמים ביום ראשון - למרות שאת המים להכנת הקפה היו מרתיחים בשבת , במוצאי ראש השנה היו הולכים לאכול במסעדה לא כשרה, בפסח היו מכינים עוגות מקמח מצה וחושבים שזה כשר לפסח, עד שהרב עמר התערב ודרש מהרב של רומא להפסיק למכור קמח כזה והכול מתוך בורות איומה.

"יש באמתחתי סיפור שממחיש את אופי הקהילה: יהודי בא לרב ומספר לו "לא עשיתי נטילה לפני האכילה. " "למה לא נטלת?" שואל הרב, "לא היה כיור." עונה היהודי "מדוע לא היה כיור?" מקשה שוב הרב, "אכלתי לשם שינוי במסעדה." עונה היהודי. בסוף התברר לרב כי הארוחה הייתה ביום כיפור. הקהילה ברומא יש לה מנהגים וסמלים אבל העיקר – שמירת הלכה - חסר.

"היהודים הטריפוליטאים תרמו רבות מבחינה דתית ליהודים הוותיקים, אך יחד עם זאת מבחינות אחרות – חלה אצל היהודים הטריפוליטאים הדרדרות. לצערנו, היהודים האיטלקים הוותיקים עבדו בשבת והיהודים הטריפוליטאים שהיו יותר שומרי מסורת נגררו בעקבותיהם והיום 95% מהחניות פתוחות בשבת. בעקבות כך נפתחה יוזמה חדשה, וקבוצה של יהודים מקרב בני הקהילה עושה חוזה עם גוי לגבי עבודה בשבת, והרב רובין רב קהילת "בני תורה" מהר נוף אישר את החוזה מלכתחילה.

"הקהילה הטריפוליטאית מאופיינת בזהות יהדות ציונית חזקה מאד למרות שהם לא שומרים הלכה, והמעניין הוא שהם יוצאים בצורה חריפה מאד נגד תנועת הרפורמה.

הרב אמיתי סרמונטה

עם אחד תקן אחד

קו עיתונות

רשת השבועונים המקומית המובילה והגדולה בציבור החרדי

|פוליטיקה |חדשות מקומיות |טורים אישיים
|מדורי נשים |מדורי ילדים |מדורי בריאות |צרכנות
|הלוח הגדול במגזר החרדי "מזל וברכה"

קול העיר בני ברק | השבוע בירושלים | השבוע באלעד | השבוע בפתח תקוה | השבוע בחולון בת ים | השבוע בבית שמש | השבוע ברחובות | בזמנים ארצי | כל ישראל ארצי | מזל וברכה הלוח הארצי | כל הזמן

אתר החדשות החרדי מבית "קו עיתונות"
www.kolhazman.co.il

בית הכנסת ברומא

"שינוי גדול ומבורך נעשה דווקא במשך החמש עשרה שנה האחרונות, התקשורת המקוונת התפתחה מאד. אנשים באים לביקור בארץ ישראל, נפתחים שיעורי תורה, כולל אברכים נפתח ברומא, המודעות ליהדות התקדמה מאד. אם בעבר היו שלושה בתי כנסת, היום יש שמונה עשרה בתי כנסיות בעיר רומא בלבד. בעבר הייתה מסעדה אחת "כשרה", מדוע היא כונתה "כשרה"? מסיבה פשוטה - לא מכרו בה חזיר, אך את העוף שהיו מגישים בה אפילו לא היו שוחטים. לא הבינו שזה לא כשר. היום יש כמה מסעדות כשרות. נושאים רבים השתפרו, צעירים יהודים רבים הפסיקו לעבוד בחנויות בשבת ונכנסו למקצועות בשוק החופשי שניתן לשמור בהם שבת.

"בנוסף לקהילות הללו, ישנם יהודים איטלקים שהתפזרו בכפרים בדרום איטליה לפני מאות שנות – בערים כגון: טרני וסיצליה ועד היום ניתן למצוא שם אנשים עם שמות עבריים אך ללא קשר ליהדות. (הם אינם יהודים מבחינת ההלכה) לעיתים מדובר בצאצאי אנוסים שנאלצו להתחבא מאימת האינקוויזיציה ששלטה ללא רחם בדרום איטליה.

מה מהות התפקיד כרב ברומא?

"פעילות קירוב. כששואלים אותי כמה ישיבות יש לי? אני משיב כ- 40 ישיבות. כל תלמיד הוא בבחינת –ישיבה. אני מלמד הלכה, גמרא, כל אחד לפי הרמה שלו. אני נוהג גם להסתובב בבתי כנסת לעורר את העם מסביר להם על החשיבות באכילת ירקות ללא תולעים. ודברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב".

האם ניתן להשיג אוכל כשר היום ברומא?

"מדובר על כשרות ברמת רבנות רגילה. מי שמקפיד יותר נאלץ לוותר. בשר לא הייתי ממליץ לאכול. בחנויות המכולת יש מוצרים מהארץ. יש הרבה בשר קפוא".

מה הם המנהגים הייחודים של יהדות רומא - איטליה?

"מנהג מעניין ישנו בעת ברית המילה בשונה מרוב קהילות ישראל - בקרב הקהילה היהודית השורשית ברומא – אין כלל סנדק בברית. אלא מושבים את הילד במין סלקל קטן, סב התינוק מצד האב אוחז ביד ורגל התינוק מצד אחד, וסב התינוק מצד האם אוחז ביד ורגל התינוק מן הצד שני. בנוסף לא מכנים את הרך הנולד בשמו של הסב בעודו בחיים בדומה למנהג יוצאי אשכנז. לעומת היהודים הטריפוליטאים שסב התינוק מצד האם מכובד בסנדקאות בילד הראשון והזכות היותר מכובדת היא - לשמו של הילד, הילד נקרא על שם האבא של האבא בעודו חיים. לטריפוליטאים מנהג נוסף כאשר חוגגים ברית מילה – כל בתי הכנסת בעיר, לא משנה היכן, לא אומרים בתחנון.

"בקרב יהודי טריפולי ברומא לא מוותרים על חג "הבסיסה" ובכל ראש חודש ניסן מתאספים ומכינים תערובת של דגן חיטה או שעורה קלויה בשילוב עם שקדים, תמרים, סוכר ותבלינים שונים. בעת האכילה מוסיפים לתערובת שמן או מים ומערבבים את התערובת בעזרת מפתחות הבית הממורקים כסגולה לפרנסה טובה. ואין בית יהודי - לובי ברומא שלא מקפיד לחגוג את הבסיסה כדין וכדין.

"הקהילה ברומא היא קהילה המאופיינת במנטליות מזרח תיכונית עם פשטות וחמימות. בעשרים שנה האחרונות יש נישואין בין הקהילות השונות הוותיקים והטריפוליטאים, היות והילדים לומדים יחד בבית הספר. לעומת זאת בערים אחרות בצפון איטליה, כגון, מילאנו וטירנו המצב שונה. במילאנו ישנם שלושה קהילות לבנונים, פרסיים , איטלקים, וחב"ד, הקהילות נפרדות לחלוטין. לעומת הקהילות ברומא שאולי פחות חזקות מבחינה תורנית אך מאוחדות ומגובשות יותר".

האם יש לך הכרות קרובה עם מנהיגים יהודים באיטליה?

"המצב כיום ברומא שיש לקהילה היהודית נשיאה, גם לאיחוד הקהילות באיטליה יש נשיאה. מדובר בעיקר בתפקיד ייצוגי מול השלטונות. בכל הקשור לנושאים הלכתיים: כשרות, גיורים, גיטין - אחראי ומטפל הדיין הרב גד אלדד מישראל. הרב גד אלדד מוכר על ידי הרבנות בישראל והגיורים שנעשים על ידו מוכרים. גיורים של רב אחר מבולניה, או טורינו לדוגמא לא מתקבלים מישראל.

להבדיל מן המו"ץ, הרב הראשי של רומא הרב שמואל די- סיניי שהוא בכובעו השני גם רופא קרדיולוג מייצג את הקהילה היהודית מבחינת פוליטית ומנסה לשמור על צביון הקהילה שלא תיגרר למחוזות הרפורמה, אך מצד השני שלא תתחרד יותר מדי, אך זה לא עוזר לו. בחורים איטלקים נוסעים ללמוד בישיבות בישראל כגון: "תפארת שרגא" ו"עץ החיים" וחוזרים לאיטליה ומשפיעים על אופי הקהילה".

האם יחס העם האיטלקי אוהד ליהודים?

"ברומא" – משיב הרב סרמונטה, "אין אנטישמיות חד וחלק. אולי פעם בעשר שנים נתקלתי בקריאת "יהודי מלוכלך". אני בכל אופן איני משנה את לבושי ומקפיד תמיד ללבוש כל העת כובע וחליפה כמו אברך ירושלמי רגיל".

מה מאפיין את הקהילה היהודית כיום - מבחינת מצב סוציו אקונומי?

"יהודי רומא הם סוחרים. מ1960 הכלכלה הייתה בסימן צמיחה עד 1993 . היו אלה שנים שהכלכלה פרחה. הלירה הייתה זולה, ואיכות החיים הייתה משופרת נעימה ונוחה. המשבר הכלכלי החל כשעברו למטבע היורו. כוס קפה שעלה 1000 לירטו (מטבע מקומי) ששווה לחצי יורו, הכפיל את מחירו כשעברו ליורו. המחירים לפתע קפצו בין אם מדובר בדבר קטן כמו בול דואר וקל וחומר עם מדובר בדבר גדול כמו הדירות שמחירם זינק. מחירי המוצרים הינם ללא פיקוח ממשלתי וכל סוחר עשה ככל העולה על רוחו. המסחר נהיה קשה יותר ואפילו השתתק, במיוחד היום כשאפשר לרכוש דברים דרך הרשת האנטרנטית "אמזון". מי שרכש נכסים מבעוד מועד מצליח לעבור את התקופה וכל השאר מתפללים לשרוד את היום יום. גם בקרב האוכלוסייה האיטלקית המקומית (לאוו דווקא היהודית) שלושה מתוך חמשה צעירים מובטלים. במיוחד שהאיטלקים מפונקים לא אוהבים לעבוד בעבודות שחורות הרבה השכלה אין להם, בנוסף הם לא ממהרים להתחתן (אם בכלל) וכך נוצר מצב של צעירים איטלקיים שעד גיל 30 חיים בבית אצל ההורים".

מה פרוש שם המשפחה סרמונטה?

"לאנשים בימים עברו לא היה שמות משפחה, וכל אחד נקרא על שם אביו, בתקופה מאוחרת יותר כל יהודי נקרא בשם על פי העיירה שממנה בא כמו המשפחה שלנו. סרמונטה – הינה עיירה ציורית פסטורלית באיטליה הקיימת עד היום. כנ"ל גם שם המשפחה "דה פירטו" על שם עיירה הקיימת עד היום בשם זה. לעומת זאת, משפחת "איו" – קיצור של חיון – משפחה זו הגיעו לאיטליה מצפון אפריקה והתערבבו בקהילה.

"פרט מרתק על שורשי המשפחה גילה אבי שהיה פרופסור לפילוסופיה יהודית

הדרך הראשית בפורום רומאנום בה צעדו שבויי מלחמה יהודיים אחרי החורבן

רבה של רומא הרב ד.ר. שמואל דה סיני

נהר הטיבר על גדותיו שוכן הגטו ברומא

באוניברסיטת הר הצופים. הוא גילה כתב יד מהמאה ה-16 המעיד על כך שמשפחתנו משתייכת לשבט בנימין אחרי בית שני, וכך כל יהודי העיירה סרמונטה".

כיצד משמרים את המסורת של יהודי רומא בארץ?

"בישראל יש בעיה לשמור על המנהגים האיטלקים כי אין רבנים לקהילה. יש שני בתי כנסיות המשמרים את נוסח התפילה הייחודי ליהדות רומא. אחד ברחוב הלל 27 שם גם ניתן לבקר במוזיאון המשמר את ההיסטוריה של הקהילה היהודית, ובית כנסת נוסף נמצא בבית ספר היסודי אווילנה דה רוטשילד בירושלים, עם מניין רק בשבת".

על איזה אתרים יהודים ניתן להמליץ למי שטס לאיטליה?

"בעיר רומא – הכי חשוב לבקר בשער טיטוס - "שער הניצחון" עם ציור מנורת המקדש. בנוסף כדאי לבקר בגטו היהודי, ובבית הכנסת המרכזי.

"קאפו דה פיורי" – מחנה הפרחים – הוא עוד אתר שנמצא בחלק הנוצרי של רומא ובסמוך לגטו היהודי. האתר היה בעברו הרחוק שדה פרחים ולאחר מכן הפך לכיכר מלבנית בו הועלו על המוקד אנשים שלא מצאו חן בעיני השלטון, בנוסף שרפו שם לא מעט ספרי תלמוד וספרים יהודיים שונים . כיום האזור הוא שוק תוסס חי ומעניין של פירות וירקות בסמוך ישנם רחובות של בעלי מלאכה כגון: רחוב עושי הקשתות, רחוב הצורפים, רחוב החייטים, רחוב עושי הכובעים, רחוב עושי המפתחות וניתן לרכוש בו לא מעט דברים במחירים משתלמים. בסמוך נמצאת גם אנדרטה לזכר שריפת התלמוד.

"פרויקט מעניין שעדין אינו פתוח לציבור – הוא פרויקט "קטקומבות" – מנהרות קבורה תת קרקעיות (תרגום מיוונית ולטינית – קרוב לקבר) מדובר בממצא מפעים של מערות קבורה משפחתיות של יהודים לפני 2000 שנה. לפני כשנה וחצי איכשהוא הצלחתי לקבל אישור כניסה נכנסתי למנהרה עתיקה חצובה בסלע שעל קירותיה ציורים עם מוטיבים יהודיים חנוכייה , לולב, שופר, סכין מילה. אין ספק שהביקור במקום היה מעורר התפעמות. קברי משפחה עצמם נשמרו מאות בשנים בנויים מחילות, מחילות הורים, ובנים. כאשר המנהרה נחשפה, ארגון האתרא קדישא הגיע אף הוא ולקט את העצמות שהיו פזורות על מנת לקברם שוב באופן מכובד. כעת מתנהל משא ומתן עם משרד התיירות האיטלקי – על פתיחה המערה לציבור הרחב. וכמובן ישנם אתרים איטלקיים כגון: הקולוסאום, הפיאצות השונות".

רומא

פיאצה מאטיי - בעבר הכניסה הראשית לגטו רומא

יהדות איטליה בשואה

למעשה המושג גטו התחיל באיטליה, לפני 300 שנה כאשר האפיפיור ריכז את היהודים בגטו בונציה. המילה גטו היא משורש איטלקי, הייתה זו שכונה ברדיוס של קילומטר והיא כונתה גטו על שם בית יציקה שהיה בסמוך.

ימיה הנוראים של השואה הגיעו לאיטליה בחול המועד סוכות 16.10.1946 אז הגרמנים החלו לקבץ ושלחו את היהודים למחנות המוות, 7,000 יהודים הלכו ולא חזרו לעולם. ההורים של אבי ניצלו בזכות נהג מונית שראה את הנאצים מקבצים את כל יהודי העיר בכיכר, נהג המונית הצליח לרמוז להורי שהיו בסוף התור שהוא יבריח אותם וכך הם ניצלו. ההורים של אמי ברחו מהעיר לכפר, כל תושבי הכפר ידעו שהם יהודיים ואף אחד לא הלשין לנאצים. עד היום האזרחים האיטלקים הפשוטים רואים את ישראל בצורה חיובית.

למעשה אחרי השואה הקהילה הייתה מפורקת ומי שהצליח להקים אותה הוא הרב טואף, אך היא הייתה מאד חלשה מבחינה דתית.

האם אתה חש הבדל במנטליות בין ישראלים לאיטלקים?

"יש הבדל בולט במנטליות. איטלקי ממוצע לא יהיה ישיר אף פעם כמו ישראלי שאומר בפרצוף את כל האמת. האיטלקי יעשה הרבה סיבובים: אני רוצה ולא רוצה, הוא לעולם לא יהיה "דוגרי" ואתה אף פעם לא תדע מה הוא באמת רוצה.

"אם אתה שואל שאלה ורוצה לקבל תשובה אמיתית תשכח מזה. איטלקי שורשי לא יענה אף פעם, לא. הוא יענה "נראה". יהודי טריפולטאי יענה: בלי נדר. (כשהכוונה לא). מצד שני – האיטלקי עדין פחות אגרסיבי ולעולם לא יעקוף את התור גם אם יש לו בסך הכול את השאלה הכי קטנה". ■

"עם הוצאת המיטה
לקהל, נרעשו
הנוכחים לנוכח
העובדה הפלאית,
שגופו הטהור של
רבינו הצדיק הקדוש
נותר שלם כביום
הסתלקותו, ולא
שלטה בו הרימה"
|| אשר ויטמן ||

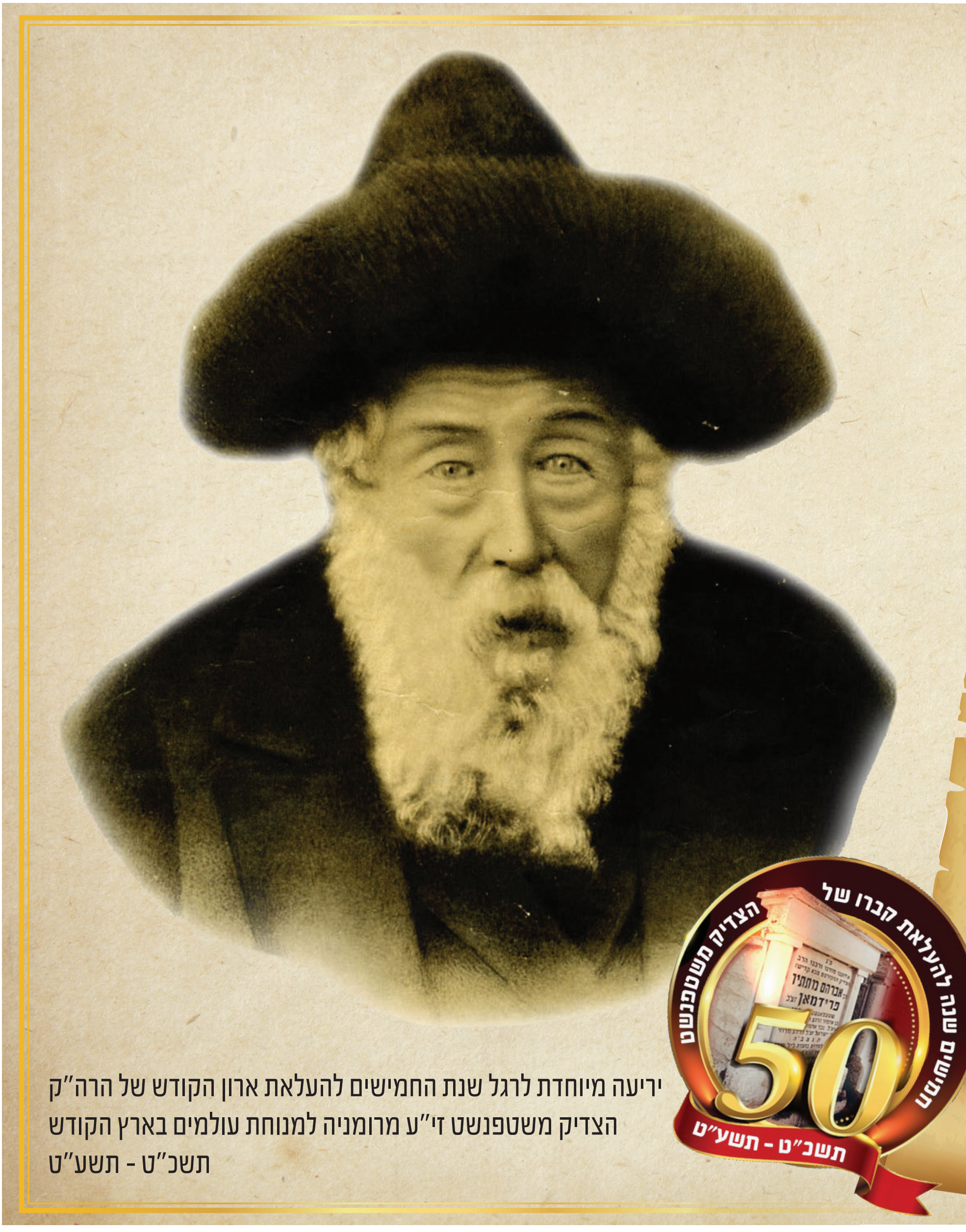

יריעה מיוחדת לרגל שנת החמישים להעלאת ארון הקודש של הרה"ק הצדיק משטפנשט זי"ע מרומניה למנוחת עולמים בארץ הקודש תשכ"ט - תשע"ט

לרגל שנת היובל להעלאת ארון הקודש - קברו הטהור של כ"ק מרן אדמו"ר משטפנשט זיע"א מרומניה לקבורה בארץ הקודש, אנו מביאים תיעוד מיוחד והיסטורי של עדי ראיה מעת כריית מקום מנוחתו ברומניה ועד הגעת הארון הקדוש לארה"ק ביום ג' חשון תשכ"ט. מעמדי מסע הלוויה בבני ברק ותל-אביב והמעמד המרטיט של הוצאת הגוף הטהור בשלמותו מהארון, ההטמנה ברגבי עפר ארצנו הקדושה בבית העלמין נחלת יצחק בתל-אביב. **והעליתם את עצמותי**

"יובל היא שנת החמישים"

חמישים שנה חלפו עברו מאז יום ה' חשון תשכ"ט – היום שנחרט לעד בדברי ימי תולדות החסידות בארצה"ק בכלל ולחסידי בית רוז'ין בפרט, כיום היסטורי מיוחד שבו הגיע מרומניה ארונו הקדוש של הצדיק משטפנשט זכר צדיק לברכה במטרה להביאו לקבורה באדמת ארץ הקודש, כל מי שנכח במעמד המרטיט של הלוויה והקבורה בבית החיים נחלת יצחק מעיד כי אינו יכול לשכוח את אותן רגעים בהם פקד על הנוכחים פרץ של רגשי קודש מפעימים לאור הידיעה המסעירה שיצאה מחדר הטהרה כי גופו הטהור של רבנו הצדיק הקדוש נותר שלם כביום קבורתו, והידיעה הפלאית העצומה הפכה למוחשית כאשר דלת חדר-הטהרה נפתחה וגופו של הצדיק הקדוש והטהור הוצא על מיטת אלונקה רגילה של החברה-קדישא, כשחסידים ואנשי מעשה נדחקים סביב למיטה לזכות ולו רק לנגיעה בעלמא עדי הורדת הגוף הקדוש והטהור לחלקת הקבורה שהפכה לימים לחלקת אדמור"י וצדיקי בית רוז'ין.

ההחלטה המכריעה

עניין העלאת ארון הקודש החל עם התפוררות חיי הרוח של הקהילות היהודיות במזרח אירופה, ועלייתן לארץ הקודש של המוני הפליטים. דרכי שטפנשט הפכו שוממות, ואורחותיה נעשו חרבות. מקום הציון ואהל הצדיק בבית העלמין של העיירה ששימשו כתחליף לחצר הצדיק במשך כשלושים וחמש שנה (תרצ"ג - תשכ"ט) נהפכה לזרה, ומיעוט הפוקדים את אוהל רבינו הק' גרם לכך שהמקום היה למשיסה וסכנת חורבן ופגיעה ריחפה על הקדושים אשר בארץ המה. ובעקבות החששות המעיקות הרבות נטלו על עצמם חסידי ויוצאי שטפנשט את היוזמה, ובהתייעצות עם גדולי הרבנים והאדמורי"ם הוחלט להעלות ארון הצדיק לארץ ישראל. וועדה מיוחדת הוקמה ע"מ להתעסק בכל התהליך המורכב של המבצע להעלאת הארון הק' לארץ הקודש עדי הבאתו לקבורה בבית העלמין בנחל יצחק בת"א. בראשות הוועדה ניצב הגאון החסיד רבי יוסף ברייאר זצ"ל רבה האחרון של העיר שטפנשט, שהיה בסוד הענינים עד הפרטים הקטנים למען כבודו האחרון של רבינו הק' זי"ע.

הוצאת הארון ברומניה

על עבודת הקודש של הוצאת הארון ממקום מנוחתו בעיר שטפנשט שברומניה הופקדו שליחים מיוחדים שהגיעו מארה"ק ביחד עם אנשי הח"ק של רומניה יחד עם הרב הראשי דאז ד"ר דוד משה רוזן ז"ל.

וכה כותב הרב דוד משה רוזן - הרב הכולל של רומניה, שנטל חלק פעיל בין העוסקים בהעלאת ארון הצדיק לארץ הקודש, את זכרונותיו, ומעלה את הרגשיו הרועשים והגועשים בקרבו בעת הוצאת הארון הק' ממקום מנחתו ברומניה בדרכו לארץ הקודש:

"שלהי תשרי תשכ"ט: ליד האוהל, שאכסן מה שנשאר עוד לשריד מהמעטה הארצי של נשמת הצדיק משטפנשט זצוק"ל, שם התאספנו גם עמדנו מתוך דומיית קודש, בזכרנו את האדמו"ר הקדוש. בטרם ניגשנו לקיים מצות התורה של "העלאת עצמותיו" לארה"ק, בה מצאו מנוח עצמות אבותינו הקדושים אברהם, יצחק ויעקב, עמדנו כולנו, אנשים ונשים וטף לאלפים, שהתכנסנו מהישובים הנידחים שבמולדובה למען לחלוק כבוד לזכרונות של זה שברכותיו ועצותיו שימשו תקופה של שבעים שנה כעמוד האור למגן ומחסה לאבותינו ואבות אבותינו.

ליד האוהל, שם ישבו וגם בכו בצוותא, בני ברית ושאינם בני ברית, כאילו אך תמול נאסף לו הצדיק, ולא לפני 35 שנים, כאילו לא היו אנשים באים בשנים אלא ילדים שנהיו ליתומים. "יתומים היינו אין אב" כמקונן נביא החורבן. בין הבאים היו רבים שלא באו למקום בפעם הראשונה, אלא מדי שנה בשנה באו, בעגלה רתומה לסוס או ברגל, למען לשפוך שיחם ליד האוהל הזה.

בדבר זה כבר קדמו להם אבותיהם. בכל יום טוב ויום טוב הם קיימו את מצוות "עליה לרגל", ב"עלותם" ל"חצר" האדמו"ר, אף שלאמיתו של דבר ירדו ממרומי הקרפטים לגדות נהר פרוט, בבחינת ירידה לצורך עלייה. כי ללכת ל"חצר" הרבי כמוהו כעלייה לרגל של אבותיהם לירושלים עיה"ק, למען להתאכסן בקרבת ה' בבית המקדש.

ביתו של הצדיק, החדר בו התבודד ימים ולילות עם בוראו, שימש להם לחסידים כ"מקומות הקדושים" שמצווה עליהם "לעלות" אליו למען להרגיש בטעמו האמיתי של החג. וליהנות מזיו השכינה.

זמן של שלושים וחמש שנים שימש האוהל שבריכתי בית העלמין בשטפנשט כתחליף ל"חצר" הרבי. האדמו"ר כבר לא היה בין החיים וקברו היה המקום שם התאספו חסידיו שנה בשנה, ביום היא"צ, להשתטח עליו.

...פתחנו את דלת האוהל. שום מצבת זיכרון לא נמצאה במקום, שום ציון לא יעיד על יחסו הרם, לא ישווה את גדלותו בתורה, חכמתו, את מעשיו הטובים. אף לא מצבת אבן פשוטה אין במקום. "אין עושין נפשות לצדיקים, דבריהם הן הן זכרונן" (שקלים פ"ב).

מי שחושב, שהאוהל מבפנים היה ריק מכל דבר, אינו אלא טועה. להיפך, מלא היה עד לתיקרה, מלא וגדוש על לצפיפות, לא בזרי פרחים, אף לא בקישוטי שיש, אלא מלא, מלא עד כדי תל של פיסות נייר. לאלפים, לעשרות אלפים, מי יודע מספרם של אותם – לא לפניך, הייליגער רבי, למי אשפוך שיחי? מי יעלה בהר ה', הר זה של סבל יהודי המוביל למרומי כסא כבודו של ה'.

למראה ההר הזה, מתגלה לפני עיניך הרבי בכל הוד קדושתו. כשמו כן הוא, צדיק איש הצדק, זה שאליו פנו בצערם הנדכאים, זה שהקל על סבלם של הנרדפים, אשר הושיט נוחם למרי נפש וחובש פצעיהם של אלה שזכויותיהם האלמנטריות נרמסו ברגל. צדק, וצדיק, שני מושגים שהאחד מהם מורה על האידאה והשני על מי שדוגל בה.

בשטפנשט ופשקן, אדז'וד, ובאהוש, ערים זעירות לאין ספור, אנשים פשוטים אביונים ומנוצלים, נרדפים ונמבזים בצימאונם ל"צדק" הם יגעו ומצאו את ה"צדיק" האיש הדגול בצדק.

אכן, הר זה הוא המצבה הכי מתאימה לצדיק משטפנשט.

... נושאים אנו על כתפותינו את הארון. נזהרים אנו שלא יגעו בו רק שומרי שבת, חרדים ושומרי תורה ומצוות. מבין ההמון בוקע לו דרך איש אחד בעזרת מרפקיו. הוא מתעקש לשאת קצת על כתפיו את הארון, מכיון שלא הכרתיו, חפצתי לעצרו, אבל אני נרתע לאחורי, כשאני שומע את תחנוניו: אשתי חולה, תנו לי לשאת את ארון הצדיק, רק באופן זה יעזור לי ה'. רק אם הצדיק יתפלל בעדה.

העמדתיו בתור על ידי. קומתו השחוחה מדאגות ועמל, כאילו התיישרה והועלתה, גם היא. אין עוד מן הצורך לשאול אותו: על כמה מתרי"ג מצוות הוא שומר. ראוי הוא שישא את הארון, כי אמונתו הנלהבת שקולה, אולי, כלמדנותם ואדיקותם של אחרים.

צועדים אנו בעקבות הארון, כשאנו אומרים את הפסוק בתהילים "צדק לפניו יהלך". כי באמת הצדק שם לדרך פעמיו לפני הצדיק

קברו של הצדיק משטפנשט בגבעתיים

פתחנו את דלת האוהל. שום מצבת זיכרון לא נמצאה במקום, שום ציון לא יעיד על יחסו הרם, לא ישווה את גדלותו בתורה, חכמתו, את מעשיו הטובים. אף לא מצבת אבן פשוטה אין במקום. "אין עושין נפשות לצדיקים, דבריהם הן הן זכרונן"

ההלוויה השניה של הצדיק משטפשט יוצאת מהקלויז בשטפנשט נראים רבני רומניה דאז, הרב מרילוס מבוקרשט, הרב שפירא מגאלאץ, הרב הכולל דרומניה דוד משה רוזן

משטפנשט, הצדק שהוא היה מייצגיו בין חסידיו. וברדת גופו הטהור באדמה הקדושה עתיקת היומין, אדמה זו הספוגה משנות אלפים חזון הצדק של הנביאים תהיה להן "עלייה" עלייה לשמים, למען לשאת לפני כסא הכבוד את אותו הר של פתקאות מלאות סבל ותלאות של צרכי עמך המרובין".

ויהי בנסוע הארון

התרגשות רבתית אחזה בציבור החסידים שהתאסף והמתין ליד שער היציאה של נמל התעופה בלוד, עם התקרבות הרכב שהוביל הארון הק' מהמטוס להעבירו לבני-ברק. הארון הקודש הורד מהמטוס על כתפי תלמידי ישיבות רוז'ין מירושלים ובני ברק, בנוכחותם של כ"ק מרנן האדמורי"ם לבית רוז'ין ורבנים חשובים מהם רבני יוצאי רומניה בראשם הגה"ח רבי יוסף ברייאר, מרן הגה"צ מוהר"ש טוביאס זצ"ל רבה של פיאטרא ניאמץ והמוני יוצאי רומניה וחסידים ואנשי מעשה. הארון הועמס על כלי רכב והוסע אל עבר ישיבת רוז'ין ברח' סוקולוב בבני ברק שם המתינו לבואו עשרות תלמידי הישיבה ועוד רבים מאנ"ש חסידי רוז'ין שקיימו "משמרות" שעסקו ואמירת תהילים ולימוד משניות מסביב לשעון במשך שתי היממות, עדי ההלוויה שנערכה ביום ראשון. במאמר מוסגר יצויין כי הרה"ח ר' מרדכי שטרנברג ע"ה שהיה מראשי ומנהלי ישיבת רוז'ין בב"ב עורר את העסקנים שלא לעכב את הקבורה עד יום ראשון, אולם בהתייעצות עם האדמורי"ם הוחלט כי יש להמתין עד יום ראשון בכדי שהמוני אחבנ"י יוצאי רומניה יוכלו לקחת חלק ולהשתתף בהלווית רבינו, באשר השתתפותם לבטח תעורר בהם נקודות פנימיות חבויות וכבויות ועי"ז יתגדל ויתקדש שמיה רבא.

מספר אחד המשתתפים במסע העלאת הארון: "...בשנת תשכ"ט ביום ג' חשוון יומא דהילולא רבה דהה"ק מרוז'ין זיע"א הצטרפתי לקראת קבלת פני הארון ברכבו של כ"ק אדמו"ר מבוהוש זצוק"ל, לשדה התעופה לוד. בדבריו הפליא אדמו"ר מבאהוש שליט"א [זצ"ל] את גודל הענין שהביאו הארון הקדוש דווקא ביום ג' חשון. וכה התבטא: אדמו"ר אמר ששמע מחסיד אחד שהיה עוד אצל הרה"ק ר' מנחם נחום משטפנשט זי"ע. שפעם אחת שאלו את הה"ק ר' מנחם נחום זי"ע אם כאן קשה להכנס לכבוד קודשו מה יהיה עוד בעלמא דקשוט, (כי חששו להכינס מלפניו מגודל יראת הכבוד שרחשו אליו). ענה להם הרבי שפעם היה יהודי בעיר סדיגורא יהודי פשוט שבפשוטים "אזא פראסטער איד איז דאס געווען אז ער האט נישט געוויסט אז דער היליגער רוז'ינער וואוינט אין סאדיגערע", (כזה פשוט הוא היה שאפילו לא ידע שבעירו גר הרוזינער), ואותו יהודי נפטר מעט לפני הרוז'ינער. אתא ג' חשון ואותו יהודי שכבר היה בעולם העליון ראה שיש רעש בעולם העליון, שאל מה הרעש, ענו לו שזה בגלל שתיכף עומד להגיע נשמת הרה"ק מרוז'ין שהיה גר בעיר סדיגורא והיום נסתלק מעולם הזה, ענה הלז בהשתוממות גם אנכי גרתי בעיר סדיגורה, ענו לו אם כן ניתן לך מקום בגן עדן, ונתנו לו מקום בגן עדן. בזכות שגר בעיר סדיגורא. ענה להם השטפנשטער: כשם שלא היה לו לאותו יהודי שייכות לאבי ולמרות זאת ניצל, אתם שיש לכם שייכות עמדי בעולם הזה, יהיה לכם גם שיכות עמדי גם בעולם העליון".

הלילה שלפני הקבורה

הארון הובא להיכל ישיבת רוז'ין ברחוב סוקולוב בבני ברק, ואני ואחי הה"ג ר' שלמה טוביאס [הרב דיאס ומולדובה] נשלחנו לשמור על הארון ולומר תהילים כל אותו הלילה ועד להלוויה שתיערך ביום א', שהינו שם עד לאחר שבת קודש והגיעו רבים לומר תהילים ולהדליק נרות לכבוד הצדיק שהביאו מרומניה, היה אתנו גם רבי הערשל שכטר שהיה שו"ב בניאמץ רומניה. אבי מו"ר שליט"א [זצ"ל] - הגה"צ אבד"ק פיאטרא ניאמץ, הגיע בערב ש"ק בנסיעה מעירו הרצליה לומר התהילים על יד הארון, כדרכו היה קורא התהילים בהשתפכות הנפש שעות ארוכות והתארך הדבר עד סמוך ממש לכניסת השבת, תכף איך שיצא את הישיבה לכיוון תחנת האוטובוסים עצר לידו האוטובוס שהיה ריק מנוסעים, ונסע ישירות להרצליה, אאמו"ר סיפר אז שהיה נראה שהוא נשלח מן שמיא במיוחד כדי שיספיק להגיע הביתה מבעוד מועד.

(הרה"ג רבי מנחם מנדל טוביאס שליט"א רבה של קהילת "דרכי שמואל")

מסע הלוויה

במסע הלוויה הענק רב המשתתפים שיצא מישיבת רוז'ין במיקומה דאז ברח' סוקולוב (כיום ת"ת ערלוי) בשעה 10.30 בבוקר יום ראשון נראו מלבד ציבור חסידים ואנשי מעשה אנ"ש חסידי רוז'ין גם ציבור תורני ענק מסלתה ומשמנה של בני היהדות החרדית, כאשר בראשות הלוויה צעדו אדמורי"ם, ראשי-ישיבות, רבנים, ראשי בתי-הדין ואלפי בני ישיבות ואברכי הכוללים תופשי תורה, שבאו לקחת חלק ולהשתתף ב"אשכבתיה דרביה" של אחד מצדיקי הדור הקודם פועל הישועות בקרב הארץ שהפיח רוח תורה ויראת שמים בקרב המוני יהדות רומניה בדורות האחרונים שלפני השואה, הרה"ק האמרי חיים מויז'ניץ זצ"ל בשמעו את דבר ההלויה ביטל כל תכניותיו לאותו היום והשתתף באשכבתיה דרבי מהחל ועד גמירא.

מספר אחד המשתתפים בזכרונותיו ממסע הלוויה:

"המעמד הזה היה מרגש ביותר, כשאלפי יהודים יוצאי שטפנשט והסביבה, שפעו סיפורים מכלי ראשון שבדידם הוה עובדא, כשנסעתי משם לבית העלמין הצטרפתי ליהודי שהיה מרוגש כולו מעצם המעמד, שאלתיו האם זוכר הוא את הרבי "וואס הייסט זוכר" (מה פירוש זוכר), הוא הגביה עלי את קולו "א וואדע" – בוודאי, וסיפר: אמי הייתה אלמנה, ונכנסתי עמה להתברך אצל הרבי, הרבי שאל מי המפרנס בבית, ועניתי אני המפרנס, הרבי שאל אותי: "די האסט אינזינען" - האם אתה חושב על האמא מספיק, כך שאל כמה פעמים, עד שהדבר נכנס לי בעצמות, "די האסט אינזינען". כמה פעמים היית אצל הרבי, שאלתי, והיהודי

התרגשות רבתית אחזה בציבור החסידים שהתאסף והמתין ליד שער היציאה של נמל התעופה בלוד, עם התקרבות הרכב שהוביל הארון הק' מהמטוס להעבירו לבני-ברק.

הקלוז בשממונו בשנת תשכ"ח

ענה לי פעם אחת בלבד, אותה פעם עליה סיפרתי לך כעת, אבל זכר המעמד הלזה נחרט כל כך עמוק בזיכרוני עד שאני מרגיש קשר רגשי עמוק לרבי משטפנשט, הסיפורים זרמו כאן ללא הרף".

בהמשך מסע הלוויה שיצא מבני ברק הגיע הארון לרחבת בית הכנסת הגדול ברח' אלנבי בתל-אביב שם המתינו בדממה אלפים רבים המוני מלווים מכל גווני הקשת ובעיקר יוצאי רומניה, בהם רבים שעוד זכו להתברך מפ"ק של רבינו זי"ע, גל של התרגשות רבה וחרדת קודש אפף את ההמונים הללו שבאו מכל רחבי הארץ לחלוק כבוד אחרון לצדיק הקדוש ששכן בקרבם בארץ מוצאם והרעיף עליהם ישועות וברכות, כאשר בלבבות פנימה מתעוררים נצוצות כבויים של רגשי קודש: הנה החל מהיום שוב הם יזכו לקרבתו ויוכלו להתפלל על קברו לצפות לישועתו כמימים ימימה.

התרגשות רבתית במבואות נחלת יצחק

עם הגעת רכב החברה-קדישא ובו ארונו הק' של רבינו זי"ע לפאתי מבואות בית העלמין בנחלת יצחק שוב חזר על עצמו המראה המרגש ומרהיב העין, של אלפים ורבבות שעומדים בדומיה וממתינים בהתרגשות לבואו של ארונו של הצדיק, כשמעיני רבים זולגים דמעות, והם נושאים ידים ומנשקים מרחוק את ארונו של הצדיק שחולף על פניהם.

שלם כביום הסתלקותו

עם הבאת הארון לבית הטהרה התעורר דיון רועש אם לפתוח את הארון ולנוציא המיטה ולקוברו כמנהג ארץ ישראל, או דלמא לקברו עם הארון כמות שהוא.

באותן רגעים מסעירים עמד מחוץ לחדר-הטהרה, הגאון רבי יעקב לנדא זצ"ל רבה של בני ברק - מגדולי חסידי מקורביו של הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זי"ע - והוא נקרא פנימה בדחיפות ע"י האדמורי"ם זי"ע שיורה ויפסוק כדת מה לעשות בשאלת הוצאת המיטה או הארון, עם הכנסו של רבה של בני ברק לחדר שררה במקום חרדת אלוקים והוא ניגש בדחילו ורחימו לארון הקדוש והורה לשואלים כי יושיטו יד אל פנים הארון, רעד חלף בנוכחים למראה הגוף השלם וברגע קל הביע דעתו כי יוציאו את הצדיק מארון הקבורה ויניחוהו על גבי מיטה רגילה כמנהג ארץ ישראל. עם הוצאת המיטה לקהל נרעשו הנוכחים לנוכח העובדה הפלאית, שגופו הטהור של רבינו הצדיק הקדוש נותר שלם כביום הסתלקותו, ולא שלטה בו הרימה. וקוים בו יתגדל ויתקדש שמיה רבה.

"ישבו שם כל אדמור"י בית רוז'ין שהיו אז בארץ ישראל, הרה"ק ר' שלמה'ניו מסאדיגורא והרה"ק ר' יצחק מבוהוש-תל אביב, ועוד צדיקים, וכן ישבו שם כמה רבנים חשובים, הגאונים הרב אהרנברג מתל אביב, הגר"י לנדא גאב"ד בני ברק ועוד רבנים גדולים. אחד מהרבנים הציע שיעשו כמה חורים בתחתית הארון וכך יקברוהו ויצאו לפי כל השיטות. אבל הגר"י לנדא התנגד לדבר, ולאחר דיון ארוך הוחלט שיפתחו את הארון מלמעלה, ואחד יכניס את ידו לבדוק מה שלום גופו הטהור, פתחו את הארון, ובקשו שיבא אחד להכניס את ידו, אבל איש לא העיז לעשות כן, עד שאחד מהאדמורי"ם נענה ואמר להגר"י לנדא, אתם רב, וזה שייך לרב, ואז ראו גודל האמונת צדיקים של הרב לנדא, שמאחר שצוו עליו כך, מיד נענה ואמר; 'חזקו עלי דבריכם', מאחר שמצווים עלי הנני מקיים.

את המתח שהיה באויר, אי אפשר לתאר. הגר"י לנדא שכבר היה אדם לא צעיר הכניס את ידו לתוך הארון, והכניסו מתון מתון, וראו עליו גודל הפחד והאימה, עד שהגיע למקום הצדיק בעצמו, ואז הוציא את ידו ואמר, פתחו את הארון והוציאו אותו! ושמעתי איך שהגר"י אומר לאחד האדמורי"ם, היה נדמה לי שהוא עדיין חם, כאילו רק עכשיו היה יציאת הנשמה!!!

(מתוך דברי הרה"צ ר' מאיר שלום מקאלשין שליט"א – הילולא תשע"ה על מסע הלויה בארץ ישראל)

"אני זכיתי להשתתף במסע הלויה של רבינו כשהביאו את ארונו לארץ ישראל, שהביאוהו בארון, וכך היה מסע הלויה עד לחדר הטהרה בבית החיים נחלת יצחק, וזכיתי להיות מנושאי הארון הק', לאחר מכן הכניסהו לחדר הטהרה שם ישבו אדמור"י בית רוז'ין וגדולי הרבנים, וכשיצאו מחדר הטהרה היה רבינו נמצא על מיטה על אלונקא, וזכיתי להיות מנושאי הארון, והרגשנו את הבשר, וגם ראו את הצורה שהיה נראה כמו נפטר שנפטר לפני כמה שעות וכך היה גם הקבורה, והכל היו בהתפעלות עצומה, כיצד יתכן הדבר שלאחר קרוב לארבעים שנה מהסתלקותו היה כאילו נסתלק זה עתה".

(מתוך דברי הגה"צ הרב המקובל ר' אביש ציינווירט שליט"א – הילולא תשע"ו על מסע הלויה בארץ ישראל)

עם כותבנו את סדר הדברים, נעתיק לשם חיבת הקודש ראיון נדיר עם עם הרה"ח ר' יצחק סלמון שליט"א מב"ב נאמן ביתם של אדמור"י בית רוז'ין, שזכה לגלות את גופו הטהור בשלמותו – לראשונה. יחד עם הרה"ח ר' שמעלקא ערבליך שליט"א מחשובי חסידי באיאן בירושלים. הראיון כפי שהוקלט מילה במילה.

מתי היה הרגע שהבנתם שהשטפנשטער נותר שלם ממש?

הרה"ח ר' שמעלקא ערבליך: עמדתי מחוץ לחדר הטהרה, כשלפתע נפתח החלון של החדר ומשם ראיתי את הרב סלמון שמכריז כי האדמורי"ם מבקשים לשוחח עם הרב לנדא.

הרה"ח ר' יצחק סלמון שליט"א: זכורני ממה שהיה בחדר הטהרה בנחלת יצחק, אני זכיתי להיות בתוך החדר יחד עם הצדיקים, ואמרו לי ללכת לשאול את הגר"י לנדא גאב"ד בני ברק האם לפתוח את הארון או לא, והגר"י לנדא הורה לפתוח, אני הייתי השליח להביא את הוראתו לאדמורי"ם, שאמר שיעשו חורים בקרקעית הארון, ולעשות הקבורה באופן זה כמנהג ארץ ישראל.

מוסיף הרב ערבליך: כעבור דקות ספורות שוב ניגש ר' יצחק לחלון וביקש מהרב לנדא שימחל על כבודו, שהאדמורי"ם מבקשים שתיכף יכנס, ואכן הוא נכנס, וכעבור כמה דקות יצא, והיה נראה חיור כקיר רועד כל כולו, ולא ידענו מה קרה, ותוך כמה דקות יצאה מחדר הטהרה אלונקה שנישאה על ידי האנשים, וראו צורה של גוף אדם, ראו צורה של ראש ושל גוף מכוסה בטלית.

ממשיך הרב ערבליך לספר: עמדתי אז בסמיכות להגה"צ רבי אליהו דיין מחשובי חסידי סאדיגורה ומקורבי ה"אביר יעקב", [הגאון החסיד ר' אליהו שלזינגר שהיה נקרא בפי

את המתח שהיה באויר, אי אפשר לתאר. הגר"י לנדא שכבר היה אדם לא צעיר הכניס את ידו לתוך הארון, והכניסו מתון מתון, וראו עליו גודל הפחד והאימה, עד שהגיע למקום הצדיק בעצמו, ואז הוציא את ידו ואמר, פתחו את הארון והוציאו אותו!

כל הזמן.

אתר החדשות של הציבור החרדי

האתר היחיד שמסקר מכל הזירות

המקומיות בכל רחבי הארץ בכל זמן

כל "רבי אליהו דיין", שימש כדיין בתל אביב, ומקודם היה רב בטשרנוביץ, ת"ח עצום הוציא לאור כמה ספרים, ובשנותיו האחרונות היה גר בבני ברק].

וכשראה רבי אליהו את מיטת הרבי יוצאת מחדר הטהרה התחיל לצעוק בקולות וברקים, דאס איז דאס?! דאס איז דאס?! דאס איז דאס?! הזהו גופו הטהור?! וכל גופו אחז רעדה, והוצרכו העומדים לידו להחזיק בו שלא יפול.

ההלוויה השניה של הצדיק משטפשט בארץ ישראל

איזה צדיקים מבית רוז'ין היו בתוך החדר הטהרה?

הרב יצחק סלמון: הרה"ק ר' שלמה'ניו מסאדיגורא שאותו ליוותי, הרה"ק מסאדיגורה ה"כנסת מרדכי", הרה"ק מבוהוש. גם ה"אמרי חיים" השתתף במסע הלוויה. וכמדומה שבבני ברק השתתף גם הגאון הסטייפלער בעל ה"קהילות יעקב".

הרב שמעלקא ערבליך: אני זוכר שבעת שהוליכו את המיטה עד הציון שנחפר, היה שם תדהמה גדולה, ולא ידעו כיצד לעכל את הדברים, כולם עמדו שם בתדהמה. ושם שמעתי שהרה"ח ר' ישראל פרידמן ז"ל, ועוד אחד מיוצאי רומניה פתחו את הארון, שכאשר באה התשובה של הרב לנדא לעשות חורים בארון, באותו רגע פתחו את הארון, כך שכבר לא היה מה לשאול, וספרו שאחד הכניס את הידים ואמר שנראה כמי שעכשיו נסתלק, ואז נכנס הרב לנדא וגם הוא הכניס את ידו ועל פי זה הורה את הוראתו, ולכן יצא כשכולו רועד.

הרב יצחק סלמון: אני זוכר שבשעת פתיחת הארון היה שם דוחק גדול, והתחיל דין ודברים בין האדמורי"ם מי יתחיל לבצע את הוראת הרב לנדא, ואני הכנסתי את ידי לתוך הארון, במקום הרגליים, והרגשתי הרגשה של מי שנוגע בבשר ממש ולא בעצמות, ואחזני רעדה והוצאתי את היד, - עובדא זו נשארה חקוקה בעצמותי עד היום - ואז כשפתחו את הארון ראו את צורת גופו הקדוש בבירור שהיה שלם ממש.

איך התבצעה הקבורה בפועל?

הרב ערבליך: סדר הקבורה במקומות אלו הוא, שמכניסים את האלונקא בפנים החפירה של הקבר ואז שומטים ומוציאים את האלונקא, והגוף נשאר בקבר, אבל במקרה של רבינו משטפנשט לא עשו כך, אלא אחד אחז בגופו הטהור והוציאו את האלונקא, והכניסוהו לציון בידים, ועשו הקבורה כמנהג ירושלים, שאיש החברא קדישא עומד בתוך הבור וכך מכניסים את הנפטר, אמנם איני זוכר מי היה האיש.

הרב סלמון: ר' יוסל וקסמן היה איש חברה קדישא, והוא היה בפנים הקבר וקיבל לידיו את השטפנעשטער.

כששוחחנו על עצם ההחלטה להעלאת הארון הק' שאלנו מי החליט להביאו לארץ הקודש?

הרב יצחק סלמון: ההחלטה על העלאת ארון הקודש היה של הגה"ח ר' יוסף ברייאר שהיה הרב של העיר שטפנשט וכ"ק האדמו"ר מקוידינוב רבי שלום זילברפרב, ואדמור"י בית רוז'ין הסכימו עמהם.

הרב אברהם יעקב סלמון מוסיף: כמו כן מספרים שהרה"צ ר' מרדכי פרנקל מבוטושאן דיבר עם האדמו"ר ה'בית ישראל' כשפגש בו בעיר חיפה, על כך שעולי רומניה צריכים רבי, וה"בית ישראל" נתן את הסכמתו להעלאת השטפנשטער מרומניה לישראל.

הרב יצחק סלמון: ואכן בכל השנים ביומא דהילולא של הרה"ק משטפנשט כשהיה שם הרה"ק מבוהוש, כיבד הרה"ק את הרה"צ ר' מרדכי פרנקל מבוטושאן באמירת הקדיש ביומא דהילולא כאות הוקרה על מאמציו בענין העלאת הרבי משטפנשט לארץ.

הרב ערבליך: אני זכיתי להשתתף בהלוויה הן בישיבה ברח' סוקולוב והן בבית החיים, הארון הגיע לשדה התעופה כמה ימים קודם לכן, ומסע הלוויה התקיים ביום ראשון מישיבת רוז'ין שברח' סוקולוב. זכורני את אמירת הקדיש ברוז'ינער ישיבה אמר הרה"ק הכנסת מרדכי, ואמר קדיש דתכלתא, ולא קדיש הרגיל, ואמר את הקדיש מתוך סידור עתיק, והרה"ק ר' שלמה'ניו הביט על הדבר כדבר פלא. ■

פרטים מרתקים אודות מסע הלוויה, מתוך שיחה עם ח"כ לשעבר הרה"ח ר' מנחם אליעזר מוזס הי"ו - משב"ק כ"ק האדמו"ר האמרי חיים מויזניץ זצ"ל.

באותו יום ה' חשון תשכ"ט הייתי אמור להתלוות לאדמו"ר ה"אמרי חיים" מויזניץ לטיול היומי לכיוון ההרים, שכן הרבי סבל באותה תקופה מקוצר נשימה, והיה צריך לשאוף אויר צח כעצת הרופא. הנהג הקבוע של הרבי היה הרה"ח ר' שמואל דסקל ז"ל, שהיה מסיע את הרבי למקומות שונים כפי הצורך. באותו בוקר הגיע ר' שמואל דסקל מוקדם מהרגלו וסיפר לרבי על הלווייתו של האדמו"ר משטפנשט הנערכת כעת בבני ברק. הרבי התרגש מאוד לשמוע שהעלו את נכדו של הסב"ק מרוז'ין לארץ הקודש, והביע את רצונו המידי לבטל את הטיול הרפואי ולהשתתף בהלווייתו של אותו צדיק.

כיון שכך, מיד שינינו את התכנית ונסענו הישר לכיוון רחוב סוקולוב בב"ב, שם שכנה באותם ימים ישיבת רוז'ין, משם יצא מסע הלוויה לכיוון ביהכנ"ס הגדול ברחוב אלנבי בת"א. הרבי הגיע למקום הלוויה, ויחד עם האדמורי"ם והרבנים צעד בראש המוני החסידים בהלוויה מיוחדת זאת, ממקום ההלוויה המשיכה הפמליה לת"א. הרבי מויז'ניץ ביקש את האדמו"ר ה"כנסת מרדכי" מסדיגורה זצ"ל והאדמו"ר רבי יצחק מבוהוש זצ"ל שיצטרפו לרכבו לנסיעה לת"א, בדרך הפליגו הצדיקים בזיכרונות מהעבר ובסיפורי צדיקים,

בתחילה התעניין הרבי מויז'ניץ למה קוברים את הצדיק בבית העלמין "נחלת יצחק" שבת"א, "אני" סיפר הרבי מויז'ניץ, הבאתי את אבי ה"אהבת ישראל" לב"ב, ע"י הקריה שהקמתי, וזה בחינה של "הושיבו ישיבה על קברו". אבל את הצדיק משטפנשט למה לא קוברים בטבריה, על יד קרוב משפחתו הנכד האחר של הרה"ק מרוז'ין רבי ישראל מהוסיאטין, או בהר הזיתים בירושלים, האדמו"ר ה"כנסת מרדכי" ענה לרבי מויזניץ, כשם שבחיי חיותו היה גר הצדיק בעיירה שטפנשט, בבחינת בתוך עמי אנכי יושב, כך גם לאחר פטירתו ראוי שיטמן במקום שכל המוני חסידיו, ומכירי זכרו יוכלו לפקוד את קברו בנקל, במרכז הארץ תל אביב.

אחר הפליגו הצדיקים בסיפורי צדיקים אודות הנפטר הגדול, האדמו"ר מבוהוש פנה לנוכחים ברכב ושאל, אם הם יודעים שהצדיק משטפנשט למד את הא' ב' מפי זקינו הרה"ק מרוז'ין זיע"א, והוסיף שבעת שלימדו הסבא את הא' ב' הגיע לאות י', שאלו הסבא, "התדע מה זו אות יו"ד, והילד מתתיהו ענה "יוד זה הסבא שהוא יהודי גדול, אולם אני רק יהודי קטן". ענה לו הסבא הרה"ק מרוז'ין "גם אתה תהיה יהודי גדול". הצדיקים מסדיגורה וויזניץ השיבו שלא שמעו את העובדה הזו, והפליאו את משמעותה, האדמו"ר מבוהוש הוסיף לומר "אם לא שמעתם עד עתה את העובדה הזו עכשיו תשמעו זאת ממני".

בינתיים הגיעו הצדיקים לביהכ"נ הגדול באלנבי בת"א, שם המתינו קהל אלפים מבני יהדות רומניה, שליוו בהתרגשות את ארון הצדיק עד לבית העלמין נחלת יצחק בת"א, כשהרבי מויזניץ משתתף בהלוויה עד אחר הוטמן גופו הטהור באדמת ארץ הקודש, כל העת שיבח הרבי מויז'ניץ את היוזמים להעלאת עצמות הצדיק ארצה. דבר שהוא עצמו עודד והמריץ לכל הצאצאים של הצדיקים הטמונים בחו"ל, וכפי האמור גם הוא עצמו הביא את אבותיו ובני משפחתו לקבורה בארץ הקודש.

(התודה והברכה למכון 'תורת אמת - שטפנשט' בראשות הרה"ג אברהם יעקב סלמון שליט"א רב קהל שטפנשט על עזרתם המרובה להכנת הכתבה).

וכשראה רבי אליהו את מיטת הרבי יוצאת מחדר הטהרה התחיל לצעוק בקולות וברקים, דאס איז דאס?! דאס איז דאס?! דאס איז דאס?! הזהו גופו הטהור?! וכל גופו אחז רעדה, והוצרכו העומדים לידו להחזיק בו שלא יפול.

קו עיתונות
רשת השבועונים המקומית המובילה והגדולה בציבור החרדי

ממשיכים לגדול!

דרוש/ה
מנהל/ת תיקי לקוחות
לעבודה מול לקוחות אסטרטגיים

העבודה כוללת:
- ניהול מו"מ מול לקוחות עסקיים
- מכירת שטחי פרסום וכלי מדיה
- ניהול לקוחות קיימים והגדלת תיקי לקוחות
- ניהול קשר שוטף מול לקוחות, תחזוקה ושימור

דרישות:
- ניסיון במכירות - חובה
- יכולת ניהול משא ומתן
- נסיון בניהול תיקי לקוחות - חובה
- יחסי אנוש מצויינים - חובה
- ייצוגיות

קו"ח למייל: s0546287000@gmail.com

לניהול סטודיו והפקה
דרוש/ה מעצב/ת ארט דירקטור/ית

- התפקיד דורש גיבוש קונספט, עיצוב קריאייטיבי וניהול צוות
- ניסיון בניהול סטודיו - חובה
- ניסיון בניהול סטודיו במשרדי פרסום - יתרון משמעותי
- ניסיון של 3 שנים כמעצב/ת בכיר/ה
- ניסיון בעיצוב דיגיטל - יתרון משמעותי
- יכולת ניהול צוות והכרה עם עולם הדפוס
- יחסי אנוש מצויינים - חובה

קו"ח ותיק עבודות למייל:
s0546287000@gmail.com

דרושים/ות אנשי מכירות

- ניסיון במכירות חובה!
- יכולת עמידה ביעדים
- תנאים טובים למתאימים
- סביבת עבודה תומכת

קו"ח לפקס: 03-5796645
למייל: s0546287000@gmail.com

דרוש/ה
גרפיקאי/ת

- חרוצ/ה ובעל/ת מעוף
- שליטה בתוכנות: InDesign, Illustrator, Photoshop
- ניסיון של שנתיים לפחות
- עבודה בשעות גמישות - חובה!
- משרה מלאה

קו"ח ותיק עבודות למייל:
s0546287000@gmail.com

דרושים/ות
סוכני מכירות טלפונים
לעבודה בבני ברק

- 30 ש"ח לשעה + בונוסים
- משרה חלקית)6 שעות(
- ניסיון במכירות / טלמרקטינג חובה

קו"ח לפקס: 03-5796645 **למייל:** yair@kav-itonut.co.il

דרוש/ה
מנהלת חשבונות
סוג 3

- שנתיים ניסיון לפחות
- שליטה בחשבשבת חלונות חובה
- אחראית לקוחות, גביה
- יכולת אירגונית, שירותיות ומקצועיות
- שעות עבודה:08:00-16:00
- העבודה בבני ברק

קו"ח למייל: sari@kav-itonut.co.il

דרוש/ה אחראי גבייה

- ידע בהנהלת חשבונות סוג 1 - חובה
- ניסיון בגבייה ופיתרון בעיות מול לקוחות - חובה
- ידע בחשבשבת - יתרון משמעותי
- יחסי אנוש מעולים
- אסרטיביות, סדר ואירגון

קו"ח לפקס: 03-5796645 **למייל:** s0546287000@gmail.com

קו עיתונות
רשת השבועונים המקומית המובילה והגדולה בציבור החרדי

כל ישראל
מהדורת סוף השבוע של "קו עיתונות"

כל הזמן
חדשות הציבור החרדי מסביב לשעון
אתר החדשות החרדי מבית "קו עיתונות"
www.kolhazman.co.il

סביבת עבודה נוחה > **תנאים מצויינים למתאימים**

קול העיר בני ברק | השבוע בירושלים | השבוע באלעד | השבוע בפתח תקוה | השבוע בחולון בת ים | השבוע בבית שמש | השבוע ברחובות | מזל וברכה הלוח הארצי

קו מחשבה

המודעה מיועדת לגברים ולנשים כאחד

מניעת מפגעי קיץ בתינוקות

התייבשות, כוויות, זיהומים, עקיצות ועוד מפגעים שונים שהקיץ מביא עימו • איך נטפל נכון? וממה צריך להזהר • ד"ר מיקי שטיין, מומחה לרפואת ילדים של שירותי בריאות 'כללית' במחוז חיפה מסביר ומייעץ

התייבשות

מה הסכנה בהתייבשות תינוקות? - מים חיוניים לפעילות שוטפת של הגוף החל מרמת התא הבודד וכלה באדם כשלם. התייבשות הינה תהליך דינמי וללא טיפול ישנה סכנת פגיעה בתפקוד מערכות חיוניות בגוף עד כדי קריסה מוחלטת ומוות. האבר הראשון אשר מגיב לחסר במים הינן הכליות אשר מאטות את ייצור השתן עד כדי הפסקה מוחלטת ,חומרי פסולת רעילים אשר מסוננים ע"י הכליות ומפונים בשתן מצטברים בדם מצב הנקרא בשפה רפואית "אי ספיקת כליות חריפה".

חומרים אלה בריכוז גבוה עלולים לגרום לנזק למוח. הדם נעשה סמיך יותר, הזרימה איטית יותר ושאר מערכות הגוף גם הן מתפקדות בצורה יעילה פחות ומחמירות את הנזק.

מה הסימנים להתייבשות?
הסימנים הראשונים להתייבשות הינו מיעוט במתן שתן (מס' החלפות הטיטולים הצפוי פוחת) והפה יהיה יבש (צריך לבדוק את הלשון ולא השפתיים). אם המצב יחמיר התינוק יהיה חסר שקט, יבכה ללא דמעות. ללא טיפול מיידי הוא יאבד את ההכרה .

מה לעשות אם יש סימנים להתייבשות? מתי לפנות לרופא? או למיון?
בכל מקרה של חשד להתייבשות אם התינוק עירני יש לנסות לתת לו לשתות מים, אסור לנסות להשקות תינוק שאינו בהכרה על מנת למנוע שאיפת מים לדרכי הנשימה ובמקביל יש לפנות למרפאה. לאחר שעות העבודה במרפאה יש לפנות למר"מ או לחדר מיון בהתאם לנהלי קופת חולים.

מה רמת השתייה המומלצת לתינוק ?
(על פי הגיל) לפני שמחשבים את כמות השתייה שצריך לתת לתינוק יש לזכור שמזונו הינו על בסיס מים שהינם חלק בלתי נפרד מכמות צריכת המים היומית. תינוק בגיל 3 חודשים זקוק ל 800 סמ"ק מים ליממה בממוצע , בגיל 6 חודשים לליטר ליממה בממוצע ובגיל שנתיים , עד ליטר וחצי.

זיהומים

וירוסים נפוצים לקיץ? האם אפשר לחסן? בעונת הקיץ אין וירוס דומיננטי הגורם לשלשולים , בניגוד לחורף, אז רוב השלשולים הינם עקב רוטה-וירוס, כנגדו יש חיסון יעיל. לכן אין חיסון נגד וירוסים הגורמים לשלשולים בקיץ .כמו כן חלק מהשלשולים נגרמים ע"י חיידקים ("הרעלות מזון" וכד'), במקרים אלה הטיפול היעיל ביותר הינו מניעה ע"י היגיינה אישית והקפדה על נהלי תברואת מזון זיהומים של ארגז חול - ארגז החול הינו מקום משחק מועדף על ילדים קטנים אך הינו קרקע פורה למזהמים המופצים ע"י הפרשות כלבים וחתולים. בנוסף לחיידקים העלולים לגרום לשלשולים החול עלול להיות מזוהם בביצי פרזיטים אשר עלולים לגרום לזיהומים קשים. ההדבקה קורית כאשר התינוק מכניס את היד בה שיחק בחול לפיו ובולע את החיידקים או ביצי הפרזיטים.

חררה - הינה פריחה אופיינית לקיץ , היא נגרמת עקב חום לחות הזעה חיכוך בעיקר באזור הצוואר. התפרחת אינה נעימה למראה, גורמת לעקצוץ אך אינה מסוכנת, הטיפול הינו רחצה לעיתים תכופות , שימון העור (קרם לחות לתינוקות) ובמקרים חמורים גם טיפול קצר עם משחות על בסיס סטרואידים.

פריחות מבריכת שחייה

הכלור שבמי הבריכה עלול לגרום לגירוי בעור, בעיקר לאחר חשיפה ממושכת או חוזרת, הגירוי בעור חמור יותר באזורים המכוסים בבגד הים מאחר ובגד הים הספוג במים בא במגע ממושך יותר עם העור. העור המגורה יהיה אדום ואם יתפתח זיהום חיידקי יופיעו גם פצעונים ואבצסים. החיידק השכיח במים הינו פסודומונאס, והוא עלול לגרום גם לזיהומים בנחיריים ובתעלות האוזניים , "אוזן השחיין" הינה כינוי לדלקת בתעלת האוזן עקב חדירת חיידקים לאוזן בזמן שחייה, אחד מגורמי הסיכון הינו ניקוי האוזן עם קיסם. שעוות האוזן אינה לכלוך או פסולת אלא הפרשה טבעית שומנית המגינה פיזית על העור של האוזן (דוחה מים ולחות) ומכילה חומרים הקוטלים חיידקים. "ניקוי" האוזן חושף אותה לזיהומים כנ"ל הגורמים לכאב עז , ומחייבים גם המנעות מרחצה בבריכה ובים עד להחלמה.

תפרחת חיתולים

תפרחת החיתולים אינה אופיינית רק לקיץ. עורו הרגיש של התינוק אשר בא במגע עם השתן והצואה החומציים נעשה מגורה , בסביבה זו של חום ולחות תחת הטיטול והעור המגורה , נבגי הפטריות הנמצאים באופן טבעי על העור עלולים להתפתח לכדי זיהום פטרייתי מקומי. בקיץ הטיפול קל יותר מאחר וחשיפת העור לאוויר הצח , כלומר אוורור וטיפול במשחות אנטי פטרייתיות (לעיתים בתוספת סטרואידים להאצת ההחלמה) יביאו להחלמה מהירה יותר מאשר בחורף אז בד"כ קשה יותר להשאיר את התינוק חשוף. כמו כן שהטיפול היעיל ביותר הינו טיפול מונע, החלפת טיטולים תכופה, מריחת משחות ייעודיות במפשעה בכל החתלה על מנת למנוע מגע של השתן והצואה עם העור.

עקיצות

עקיצות יתושים: מה לעשות? האם יש בהן סיכון בעטיו פונים לרופא? מאיזה גיל מותר למרוח חומרים דוחי יתושים?
עקיצות יתושים הינן מטרד קיצי קבוע , הגורם לאי נעימות מינקות ועד בגרות, עוצמת התגובה משתנה בהתאם לחרק העוקץ והתגובה האינדיבידואלית. תינוקות וילדים קטנים נוטים לפתח תגובה מקומית נרחבת לאחר עקיצה - סביב מקום העקיצה מתפתח רובד אדום רחב וחם. זהו ממצא מרשים אך לא מסוכן, אפשר להקל על הגרד בעזרת משחות שונות. אם מופיע זיהום מקומי (פצע מזוהם , הפרשה מוגלתית) יש לפנות לרופא הילדים לשם החלטה על טיפול בזיהום (טיפול מקומי במשחה אנטיביוטית ובמקרים חמורים יותר של התפתחות דלקת בעור, צלוליטיס, אף טיפול אנטיביוטי בסירופ. בד"כ עם הגיל התגובה הדרמטית לעקיצות פוחתת.

ישנם אמצעי התגוננות שונים בפני יתושים. תינוקות קטנים אסור למרוח בחומרים דוחי יתושים, עדיף לכסות את המיטה בכילה יעודית, להשתמש בחומרים הדוחים יתושים , אך לא להניחם ליד ראש התינוק וכמובן לאוורר את החדר כל יום. עם הגיל ובהתאם להוראות היצרן אפשר להשתמש בחומרים דוחי יתושים הנמרחים על הגוף.

צריבות ממדוזות

מה הנזק? מה עושים אם יש צריבה? המדוזות המגיעות לחופי מדינת ישראל אינן קטלניות אך עלולות לגרום לסבל רב. הסכנה העיקרית הינה בפגיעה בעינים, אך אין לזלזל בכויות הכימיות עקב המגע עם זרועות המדוזה או הביצים הנסחפות במים. יש לשטוף היטב את המקום הנגוע במי - ים או חומץ, לא לשפשף את הכוורייה ולמרוח משחה להרגעה מקומית. אם יש חשש לפגיעה בעין יש לפתוח את העין בעדינות לשטוף אותה עם מים ולפנות מיד לרופא.

כוויות ושמש

מהי סכנת הכוויות מהשמש? ככל הכוויות כוויית שמש גורמת לכאב וחוסר נוחיות. כוורייה מדרגה ראשונה נראית ככתם אדום ,חם ורגיש למגע. בכוויה מדרגה שנייה יופיעו שלפוחיות מלאות נוזל בגדלים שונים, וסביבן אזורים של כוויה מדרגה ראשונה. כוורייה נרחבת ועמוקה עלולה להסתיים באשפוז לצורך טיפול. אך גם ללא אשפוז תינוק הסובל מכוורייה בוכה מכאב וחסר שקט זמן רב הינו מחזק לא נעים ובר מניעה באמצעים פשוטים. בנוסף לנזק המיידי עלולים להיות נזקים לטווח הרחוק כגון סרטן העור (בעיקר מלנומה ממאירה) אך גם מחלות עור אחרות הנגרמות מחשיפה ממושכת לשמש.

איך למנוע? עורם של תינוקות בהיר ורגיש יותר מאשר עורם של מבוגרים ולכן נכווה יותר בקלות. לכן יש להימנע משיפה לשמש בשעות 10:00 -16:00 , בזמן חשיפה לשמש להלביש את התינוק בבגדים ארוכים וכובע , קרמים מסנני קרינה מומלצים בכל גיל וכמובן שככל שמקדם ההגנה (SPF) גבוה יותר הרי זה משובח. ישנם מסנני קרינה ייעודיים לתינוקות ויש למרוח בהתאם להוראות היצרן. יש לזכור שבגד רטוב מאבד מיכולת סינון הקרינה עד 50! לכן אם התינוק נכנס למים עם בגד ארוך יש להושיבו בצל לאחר הרחצה ולא לתת לו להתייבש בשמש.

איך נראית הכוויה? מה עושים ?
אם למרות אמצעי המניעה נגרמה כווייה יש לפנות לרופא הילדים לבדיקה ולקבלת משחה ייעודית לטיפול בכווייה. כמובן שאפשר לתת גם תרופות להקלת הכאב פארצטמול (אקאמול , נובימול, אברולט) או איבופרפן (נורופן, אדויל)

שמירה על היגיינת ובטיחות המזון

מה הם המזונות בסיכון גבוה להתקלקל?
כל מזון שאינו נשמר כראוי עלול להזדהם ו"להתקלקל". ככל שהמזון מכיל יותר נוזלים ,סוכרים ושומנים המהווים קרקע מזון לחיידקים , הוא יזדהם מהר יותר. לכן למשל סלטים על בסיס מיונז נשמרים לזמן קצר יותר בקיץ.

איך יתבטא קלקול קיבה? "קלקול קיבה" הינו השם העממי לזיהום בדרכי העיכול עקב מזון "מקולקל" (מזוהם). הסימפטומים הינם כאבי בטן לסירוגין, הקאות ושלשולים. בחלק מהמקרים גם יופיע חום. בחלק מהמקרים השלשול עלול להיות דמי.

מה עושים אם הילד מקיא ומשלשל?
הטיפול העיקרי בילד המשלשל הינו מניעת התייבשות, ע"י מתן שתייה. הנוזל המועדף הינו תמיסות ייעודיות המכילות מלחים וסוכרים בריכוזים אופטימליים (אפשר לרכוש בכל בית מרקחת וללא מרשם רופא). אפשרות שנייה הנינה מים. לא מומלץ לתת משקאות ממותקים עקב ריכוז הסוכרים הגבוה שעלול להחמיר את השלשולים, משקאות מוגזים אשר בנוסף עלולים להחמיר הקאות (הגזים המשתחררים בקיבה).

בתינוקות קטנים אפשר ורצוי להמשיך לתת את תחליף חלב האם , מאחר ואוכל מגרה את המעיים להחלמה. מקובל לחשוב שהחלב יגרום להחמרת השלשולים אך אין הדבר נכון, לפחות בשבוע הראשון לשלשולים. האנזים המפרק את החלב - לקטאז הינו האנזים הראשון להיעלם עקב דלקת מעיים, אך בד"כ הוא נעלם מרירית המעי לאחר שבוע ויותר של שלשולים. בהיעדרו שתיית חלב תגרום לשלשולים, אך מניעת חלב מהתינוק תפחית משמעותית את מס' הקלוריות שבדיאטה ואת קצב ההחלמה. רק לאחר שבוע ויותר של שלשולים בייעוץ עם רופא הילדים יש לשקול החלפת תחליף חלב האם לתחליף היפו אלרגני. אם התינוק מקיא מומלץ לתת לו לשתות כמויות קטנות - כפית מים ולנוח מס' דקות ושוב לתת עוד כפית מים. כך לאורך זמן יקבל מספיק מים על מנת למנוע התייבשות ולא יקיא. אם ניתן לו לשתות כרצונו - כמות גדולה של מים, עקב הרגישות בקיבה הוא עלול להקיא מיד את הכול חזרה. בהמשך אפשר לתת באותו אופן כמויות קטנות של תחליף חלב אם.

ספרי אור החיים
מרכז הספר היהודי הגדול בעולם
ISRAEL | U.S.A | EUROPE

טרה בסימן קריאה

קונים 4 מהמוצרים המשתתפים בפעילות**

ובוחרים ספר במתנה!*

ברשת 'אור החיים'

לפרטים חייגו:

03-3050900

בהשגחת הבד"ץ העדה החרדית ירושלים

*מהספרים המשתתפים במבצע ובכפוף למלאי הזמין בסניפי 'אור החיים' | בכפוף לתקנון | בתוקף בין התאריכים 25.7-15.8.2019 כ"ב תמוז-י"ד אב | **המוצרים המשתתפים בפעילות: שוקו טרה מועשר בבקבוק 1 ליטר 7290102398560, משקה חלב בטעם בננה 1 ליטר 7290102398614 , משקה חלב בטעם מוקה 1 ליטר 7290102398638, משקה חלב בטעם שוקו אגוזים 1 ליטר 7290102398652, מאגדת שמינייה-מעדן שוקולד 100 ג' 7290102396399, מאגדת שמינייה-מעדן וניל 100 ג' 7290102396405, מאגדת שמינייה מיני מוו שוקולד קצפת 560 גרם 7290102397310, יש לשמור את האריזות ולהביאן לאחד מסניפי אור החיים | ט.ל.ח

מחלבת טרה
ללא חומרים משמרים
להכניס טוב הביתה

הילה פלאח | hila@kav-itonut.co.il

1 טארטלטים גבינת מסקרפונה ולימון עם אוכמניות ונענע

מרכיבים :
15 יחי' בקוטר 8 ס"מ

רכיבים לבצק:
חבילת בצק פריך מתוק 450 גר' ללא חומרים משמרים מסדרת הבצקים של זוגלובק מיקי שמו מופשר לפי ההוראות היצרן על גבי האריזה.

מלית:
סלסלת אוכמניות
עלי נענע
קארד לימון (לרכישה במעדניות) לחילופין גרידת לימון
100 ג' גבינת מסקרפונה
50 ג' אבקת סוכר
מכל (250 ג') שמנת מתוקה
כפית תמצית וניל
גרידת לימון
קמח לקימוח המשטח

ציוד נדרש:
תבניות טארטלטים אישיות בקוטר 8 ס"מ

אופן הכנה:
1. קורצים עיגולים מעט גדולים מקוטר התבניות
(הערה: שאריות בצק אוספים, מרדדים על משטח מעט מקומח וקורצים עיגולים נוספים לטאטלטים)
מניחים את עיגולי הבצק בתבניות האישיות, חותכים את השוליים של הבצק כך שיתאימו בדיוק לגודל התבנית.
מקפיאים ל 15 דק'
2. מחממים תנור ל 180 מעלות
3. דוקרים בעזרת מזלג את תחתית הקלתית, מרפדים ברדיד אלומיניום ומניחים משקולות.
4. אופים 10 דק', עד שהבצק מתייצב, מסירים את רדיד האלומיניום, אופים עוד כ -7 5 דק' /עד שהבצק אפוי לגמרי ומזהיב. לאחר צינון מוציאים מהתבניות האישיות.
5. בקערת מיקסר מקציפים את גבינת המסקרפונה, השמנת, אבקת סוכר, תמצית וניל וגרידת לימון, עד שמתקבל קרם יציב מעבירים לשקית זילוף (אפשר גם עם כף)
6. מניחים בכל קלתית אפויה מהקרם, מוסיפים 2-3 כפיות קארד לימון (או גרידת לימון), אוכמניות ונענע.
באדיבות: זוגלובק

2 שייק מוקה

חברת כרמית חולקת מתכון קייצי ומרענן- שייק מוקה מפנק עם עוגיות קרמל .
(מתכון ל-2 שייקים)

מצרכים:
אחד וחצי כוס חלב
2 כדורי גלידת וניל
3 כפיות קפה נמס מגורען
½ כוס עוגיות קרמל
סירופ שוקולד

אופן הכנה:
יש להכניס לתוך הבלנדר את החלב, קפה, גלידה ועוגיות וטוחנים עד שמתקבל שייק במרקם חלק.
מקשטים את הכוס עם סירופ שוקולד ושופכים לתוכה את השייק.
ניתן להוסיף קצפת מעל ושברי עוגיות.

מתכון: עדי דב.

3 קינוח "דוקולד"

מחפשים רעיון לקינוח לשבע ברכות חלבי? מצאנו לכם פתרון מושלם מבית שוקולד פרה: פינוק מתוק בשחור-לבן - שכבות מוס שוקולד מריר ומוס שוקולד לבן, שמכינים בקלי קלות ויוצרים קינוח מרשים וחגיגי שמתאים לאירועים מיוחדים.

מתכון, צילום וסטיילינג: נטלי לוין עבור שוקולד פרה / זמן הכנה: שעה / רמת קושי: קל / כמות: 5 כוסות קינוח בנפח 200 מ"ל

מצרכים:
למוס שוקולד מריר:
100 גרם שוקולד מריר
250 מ"ל (1 כוס) שמנת מתוקה

למוס שוקולד לבן:
150 גרם שוקולד לבן
250 מ"ל (1 כוס) שמנת מתוקה

לקישוט:
50 גרם שוקולד מריר קצוץ דק

צילום: גלי איתן

50 גרם שוקולד לבן קצוץ דק

אופן ההכנה

1. מוס שוקולד מריר: שוברים את השוקולד לקוביות ושמים בקערה. ממסים במיקרוגל או על בן מארי עד שהתערובת חלקה והשוקולד נמס לחלוטין.
2. בקערת מיקסר מקציפים שמנת לקצפת יציבה.
3. מעבירים 2-3 כפות גדושות קצפת לתוך השוקולד המומס ומערבבים היטב עד שמתקבלת תערובת אחידה.
4. מוסיפים את תערובת השוקולד ליתרת הקצפת ומקפלים בעדינות ובנחישות עד שמתקבל מוס אחיד.
5. מעבירים את המוס לשק זילוף עם צנתר חלק בקוטר 2 ס"מ.
6. מוס שוקולד לבן: שוברים את השוקולד לקוביות ושמים בקערה. ממסים במיקרוגל או על בן מארי עד שהתערובת חלקה והשוקולד נמס לחלוטין.
7. בקערת מיקסר מקציפים שמנת לקצפת יציבה.
8. מעבירים 2-3 כפות גדושות קצפת לתוך השוקולד המומס ומערבבים היטב עד שמתקבלת תערובת אחידה.
9. מוסיפים את תערובת השוקולד ליתרת הקצפת ומקפלים בעדינות ובנחישות עד שמתקבל מוס אחיד.
10. מעבירים את המוס לשק זילוף עם צנתר חלק בקוטר 2 ס"מ.
11. מזלפים שכבות מוס שוקולד מריר ולבן לתוך הכוסות ליצירת מראה זברה, ומסיימים במוס שוקולד לבן.
12. בעזרת פלטה או כפית מיישרים את החלק העליון.
13. מקשטים בשוקולד לבן ומריר קצוצים ומגישים.

טיפ מהפרה!

*במקום שוקולד פרה מריר אפשר להשתמש בשוקולד חלב באותה כמות.
*חשוב להקפיד שהשמנת תהיה קרה מאוד.
*אפשר להכין את הקינוח בכוסות קטנות יותר ואז יתקבלו יותר מנות.
*שומרים את הקינוחים בכלי סגור במקרר עד 6-7 ימים.

4 גלידת אפרסקים ביתית

מה עושים עם אפרסקים שאנו כל כך אוהבים אבל נותרו במקרר? הכינו איתם גלידה! חברת "חקלאי גרנות", המשווקת המובילה בישראל של תוצרת פירות וירקות טריים, מגישה מתכון קייצי לגלידת אפרסקים ביתית, טעימה, קרירה וקלילה להכנה, שאפשר גם להכין יחד עם הילדים בימי החופש הגדול.

מצרכים:

2 כוסות אפרסקים קפואים וחתוכים לקוביות
1/3 כוס קרם קוקוס
2 כפות דבש
1 כפית תמצית וניל

אופן ההכנה:

1. ערבלו את כל החומרים במערבל עד לקבלת תערובת סמיכה.
2. תקנו טעמים במידת הצורך. ניתן להמתיק עם עוד דבש או להקרים עם עוד קרם קוקוס.
3. העבירו לתבנית והקפיאו למשך 4 שעות טרם ההגשה.
4. הוציאו לכלי הגשה באמצעות כף גלידה ותיהנו!!

5 רוגלך מלוחים מבצק שמרים עדין

הגרסה המלוחה של הרוגלך מבצק שמרים עדין וגבינות היא ארוחת ערב מושלמת או חטיף שבתי מעולה להכנה ואכילה לכל המשפחה // 32 יחידות / מאת רויטל אמיר

רשימת המצרכים לבצק:

500 גרם קמח שמרים אסם
100 גרם חמאה רכה
60 מ"ל שמן זית (1/4 כוס)
200 גרם שמנת חמוצה
60 מ"ל חלב (1/4 כוס)
1 ביצה בגודל L
1 כף סוכר
1 כפית מלח

למלית:

1 גביע גבינת שמנת טבעית או בטעמים
300 גרם גבינה צהובה מגוררת
(לפי טעמכם אפשר קשקבל, עמק, פרמזן וכדומה)

לציפוי:

1 ביצה טרופה
שומשום וקצח

הכנה:

1. שופכים את הקמח לקערת המיקסר ומוסיפים את כל החומרים מלבד המלח, מערבלים במהירות בינונית כ - 5 דקות.
2. מוסיפים מלח וממשיכים לערבל עוד 5 דקות, עד לקבלת בצק אחיד וגמיש.
3. מעבירים את הבצק לקערה משומנת (בשמן זית או שמן רגיל), הופכים את הבצק כך שיהיה מכוסה בשמן מכל צדדיו. מכסים את הקערה ביילון נצמד ונותנים לבצק לתפוח כשעה.
4. מחלקים את הבצק לשני חלקים שווים.
5. מרדדים כל חלק לעיגול גדול ומורחים על העיגול מחצית מכמות גבינת השמנת ומפזרים מעל מחצית מהגבינה המגוררת. בעזרת גלגלת או סכין חד מחלקים את העיגול ל - 16 משולשים שווים בגודלם ומגלגלים אותם לרוגלך.
6. ממשיכים עם החצי השני באותה הדרך.
7. מניחים על תבנית תנור שטוחה מרופדת בנייר אפייה, מורחים בביצה וזורים שומשום וקצח (אם אוהבים) וממתינים 15 דקות.
8. מחממים תנור לחום של 190 מעלות ואופים את הרוגלך כ- 20 דקות להזהבה.

אפשר לחשוב

סודוקו

	6		9	5			8	2
		4		1			7	
3	2		6			9		
		1	8		4			5
7		3	1			6		9
2			3			7		
		9			6		2	4
	1			8		5		
5	3			9	1		6	

		3		1				
5					7	9		
	8							2
	6		4			8		
9			5					3
		1					7	
2							6	
		4	3					1
				5		7		

	8		2					9
6					4			7
	1							
		5		3				4
	2				1		8	
7						6		
							3	
9			5					2
4					3		5	

		9	5					
	3					8		
	2			1			7	
	6					3		
	4			2			1	
		5		7			9	
	8			4			2	
		7					5	
					6	4		

קאקורו

מלאו בכל שורה או עמודה ספרות מ1 עד 9, כך שיתקבל הסכום הרשום בראש העמודה או השורה. אין לרשום ספרה אחת פעמיים באותה שורה או עמודה.

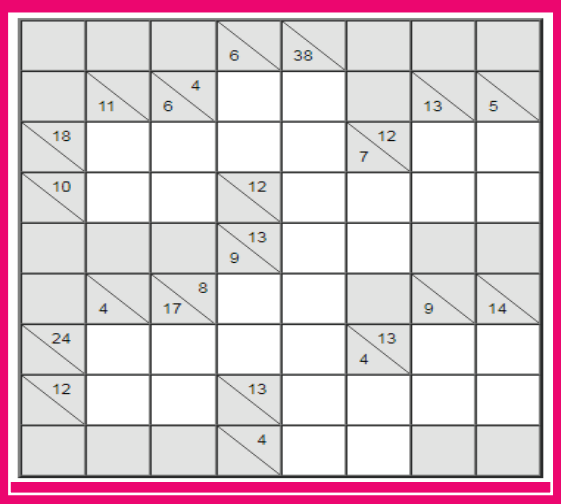

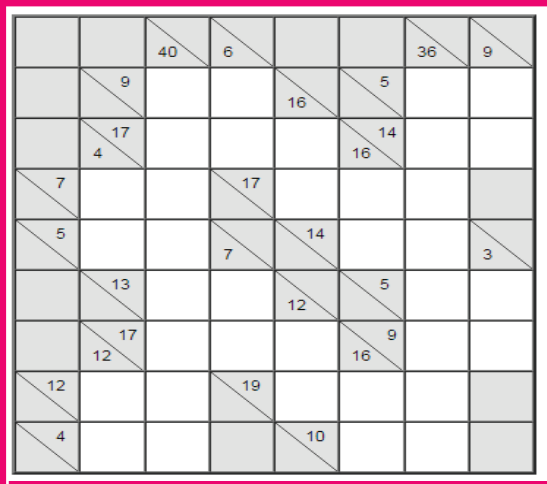

סודוקו 16

4	8	11		14		6	16	15	1						12
9	16			5	12	2		6		14					8
					4	9	1	10			2	16			3
2			1		7	15	8				4		5		
		8		10	9	1	2			15		6	4		
7		14		8			13			6			10	11	16
	10		9		15			2	5	3	13	14	8		
15	5	6	13	4		14							7		2
			7	1	3			12	15		14	8	9	16	
	15	5	14	2	6			9	16	10		12			13
	13		10	12	11	8		7	3		6			2	
6			12	16				5	8				11	10	
					2	4		8	6	12		1			
5	2	1			8		10			11	15			3	14
12	11	9					6	1	14	7	3	2	16		10
14							11				10	4	15	6	7

7	11		2	10	6	13							5		
	16		1	4	5	2			13			15		9	6
15		8	4	1	12	7		11	5	2	14			10	3
9	5							15	6	4	12				
6	9		12		11					1		7		15	4
		10		3	7		6	13		16	4		12		
11	15	4			16		2		9	5	8			13	
1			3			14			12		10			16	
		11			9		10	14		12		4			
			14			4	13	3	2		5				16
16		5	13	7	8	6	12				1		15		
2			15		1							8	10	11	
8	7		9	5		11	16		15						
	2	6	11	8	10	12	4		1			16	7	3	15
		12	16		13			8		6	11	2		5	14
	3	15						4		10	13		11		

תשבצים

התשבצים באדיבות עוזי קייש

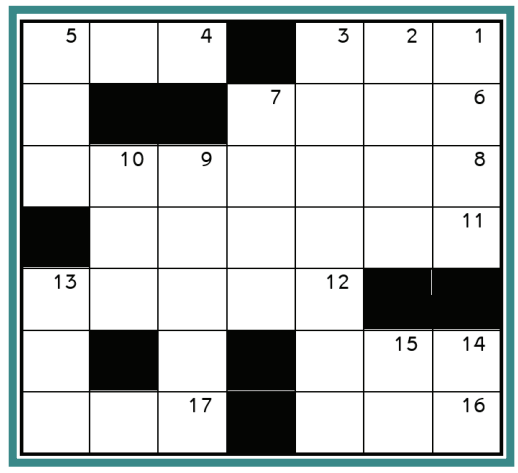

מאונן

1. מרירות,צער. "בן כסיל ו_____" (משלי יז כה)
4. התחרט,חזר בו מדעתו. "אין איש _____ על רעתו" (ירמיה ח ו)
6. נהיגה,אופן רכיבה או נסיעה. "וה_____ כ_____ יהוא בן נמשי" (מלכים ב ט כ)
8. כנוי לפורענות הבאה לפתע. "_____ _____ כי יעבר לא יבואנו" (ישעיה כח טו)
11. ימי הקדם,הימים שעברו. "נחל קישון גרפם נחל _____ נחל קישון" (שופטים ה כא)
12. מי שמוסר לשלטונות ידיעות סתר על פלוני כדי להרע לו,מספר רעות על פלוני באזני אחר. (בהיפוך אותיות)
14. מכה,מהלומה. "ו_____ קבלו יתן בחמותיך" (יחזקאל כו ט)
16. עדיין לא. "השדה _____ יהיה" (בראשית ב ה)
17. שלב בסולם,מדרגה. "כל שאין לו ארבעה _____" (עירובין עז:)(בלשון יחיד)(בכתיב חסר)

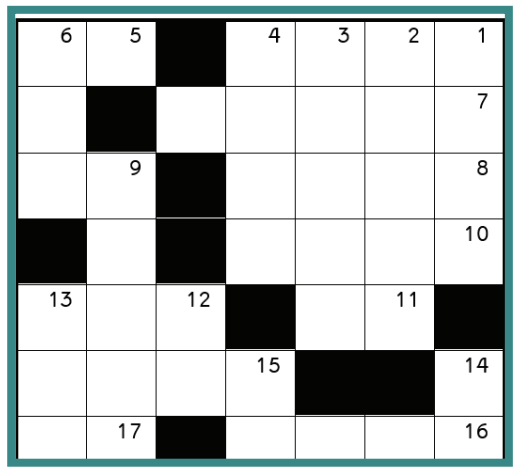

מאונן

1. מאכל מתוקן מגריסים שונים. "_____ יפה לחולה" (יומא מז.)
5. מין תכשיט קדמון בצורת קרס או טבעת. "הביאו _____ ונזם" (שמות לה כב)
7. מן הכנויים לשבועה. "_____ שקוקה" (נדרים א ב)
8. מפרשיות השבוע.
9. עבודת כפיה. "הכנעני ל_____" (יהושע יז יג)
10. מפרשיות השבוע. (בהיפוך אותיות)
11. קיצור המילים : הרי יהודה.
12. מצמחי הבושם במקרא. "_____ וכרכם"(שה"ש ד יד)
15. אחד מארבעת בני מחול,שנחשבו חכמים ומפורסמים בימי שלמה. "וכלכל ו_____" (מלכים א ה יא)
16. חניך. "ואהיה אצלו _____" (משלי ח ל)
17. רשום את שתי האותיות שסכום ערכן הגימטרי הוא : 800

מאונך

1. שקשוק,משק,שפשוף. "_____ חרול" (צפניה ב ט)
2. הנעת הראש אילך ואילך לאות השתתפות בצער או להבעת בוז או ספקנות. "_____ ראש" (תהלים מד טו)
3. יחידה גדולה של צבא. "ועל כל לגיון ולגיון בראתי לו שלשים _____" (ברכות לב:) (בלשון רבים)
5. נעל ברזל שנעלו הלוחמים בימי קדם להגן על שוקיהם וברכיהם. "ולא בקסדא ולא ב_____"(שבת ו ב)(בלשון יחיד)
7. חומרי,גופני,פיסי.
9. מפרשיות השבוע.
10. קיצור המילים : למעשים טובים. (בהיפוך אותיות)
13. נועם הדיבור. "ו_____ שפתים" (משלי טז כא)
14. התנודד,נע,נדדעע. "צדיק _____ לפני רשע" (משלי כה כו)
15. מערה,חלל בסלע או באדמה קשה למגורים או למחבוא. "הנה עברים יצאים מן ה_____"(שמ"א יד יא)(בלשון יחיד)

מאונך

1. לחץ,כפיה. "כניסתי עמך זהו _____ שירבה לפסק" (רש"י כתובות נג.)
2. כנוי לעונה הראשונה של גשמי היורה בקירוב במשך השבועיים הראשונים לחודש חשון."ב_____ ראשונה" (ברכות יח:)
3. כנוי לניב הארמי שהיה מדובר בפי תושבי א"י בתקופת התנאים. "והאמר רבי בא"י לשון _____ למה" (סוטה מט:)
4. רשום את האותיות לפי ערכן הגימטרי מלמעלה למטה : א' - 50, ב' - 400, ג' - 1, ד' - 40
6. מחלת עור שנזכרה בתורה. "ובגדב וב_____" (דברים כח כז)
9. התקומם,קם ופרק מעצמו את עול שלטונו של פלוני. "ה_____ על בעלה" (כתובות ה ז)(בלשון הווה,נקבה)
12. כנוי מקוצר לברכת מאורי האש שמברכים על כוס הבדלה במוצאי שבת. "_____ ובשמים ומזון והבדלה" (ברכות ח ה)
13. בעל דעה מיושבת,שקול בדעתו. "נקיי ה_____" (גיטין ט ח)
14. צמח רך ורענן. "ירדתי לראות ב_____ הנחל" (שה"ש ו יא) (בלשון יחיד) (לא בלשון סמיכות) (בהיפוך אותיות)
15. ייסר,הוכיח,ענש. "אשר יעבדו _____ אנכי" (בראשית טו יד)

אל המקורות

היכן מופיעים הביטויים הבאים במקורות:

1. כאיש אחד
2. כארז בלבנון ישגה
3. כדרכו בקודש

ראו פתרון בעמוד 36

טריוויה

1. מהם בתי חצרים?
2. איזה נביא ראה סיר נפוח?
3. מיהו אב לחמש בנות?
4. שבת ולא שבת

5. על מי נאמר "בן שנה במלכו"?
6. מי היה חושים?
7. כונה "איילה שלוחה"
8. אדמוני עם יפה עינים

9. שפרה ו...
10. נטיעה הראשונה אחר המבול
11. מי גדול ממי: יששכר או זבולון?
12. "טוב ארך אפיים מ..."

13. מיהם נביאי הבית השני?
14. מי היה "אבי כל תופש כינור"?
15. האם ספרד נזכרת בתנ"ך?
16. מי שאל מים וקיבל חלב?

תשובות:

1. קרח בני קהת, 2. יונה בן אמתי, 3. דוד המלך, 4. נח, 5. משה, 6. אבשלום, 7. נפתלי, 8. יוסף, 9. פרעה, 10. נמרוד, 11. יששכר, 12. ישעיהו, 13. חגי, זכריה, מלאכי, 14. יובל, 15. כן, דברי הימים ב, 16. אברהם ושרה

מבוך

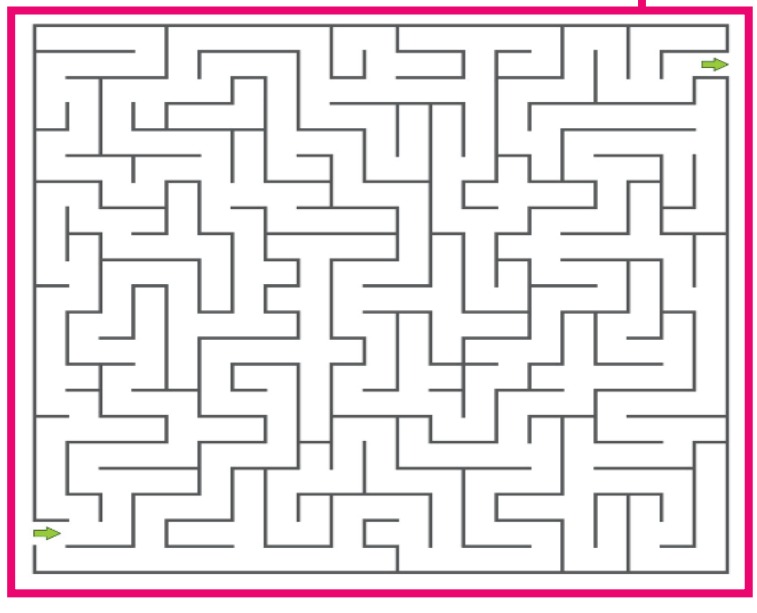

זהו את האתר המופיע בתמונה!

בשבוע שעבר:
מעיין עין קלט

צילום: ויקיפדיה

כיצד אנו מכינים?

- קלסתר
- שקיות ניילון דקות
- צבעי אצבעות
- מברשת

כל המתווכים
וכל המשיקים
יודעים...

מזל וברכה
מבית
קו עיתונות

לוח מזל וברכה
זה הלוח הכי חזק במגזר החרדי !

- ✓ עשרות אלפים מצאו פרנסה
- ✓ עשרות אלפי דירות נמכרו ו/הושכרו
- ✓ עשרות אלפי משפחות יצאו לחופשה
- ✓ עשרות אלפי מכוניות החליפו ידיים

בשביל הצלחה מובטחת
התקשרו עכשיו 03-6162228

welcome to the iClimb experience

בואו לגוויית טיפוס

מדהימה!

מה תמצאו במתחם הטיפוס iclimb בירושלים?

קירות טיפוס

iclimb Power
מתחם כח וכושר

מכירת ציוד מקצועי
לטיפוס וגלישה

אפשרות לאירועים
וימי הולדת בתיאום מראש

אפשרות לקבוצות, קעמפים
וסדנאות בתיאום מראש

עמוד 17

iClimb JERUSALEM

Sometimes Difficult Never Impossible

אצטדיון עדי, מרכז הספורט דוד איילון 1 י-ם | 02-6482264 | קיר ירושלים iclimb | iclimb_jerusalem | www.iclimb.co.il